

ABONAMENTUL
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și
ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțumite publice și Loc deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrise nu se înapoiază.

Albania.

— Interesele noastre! —

Arad, 18 Iulie.

(C.) În chestia albaneză, singura chestie balcanică încă nerezolvată, măcar provizor, interesele noastre, ale Românilor din monarhie, apoi interesele monarhiei și interesele României sunt altele și altele. Altele, dar nu și contrare. Cu toate acestea e vremea, ca să stabilim, cari sunt interesele reale, a fiecăruia dintre părtași, iar dacă am găsi unele divergențe, să căutăm a le concorda.

Până acum, chestia albaneză, și chestia balcanică peste tot, a fost tratată în coloanele ziarului nostru și în ale ziarelor din România, aproape totdeauna, în articole de ordin sentimental. Singură presa austriacă, — a monarhiei, dacă vreți — pune în discuția chestiei puncte de vedere mai reale.

Ne-a osândit pe noi vre-o putere pământeană sau suprapământeană, să socotim pururea cu sentimentele, va să zică, să nu fim preciși nicicând? Nu ne-a osândit. În privința aceasta suntem numai în jugul unei tradiții și a unei lăncezeli, ușor de scuturat de pe grumazii noștri. În o anumită epocă, stăpânită mai mult de nădejdi nelămurite, decât de voințe hotărâte, va fi fost chiar și tactică politică, la unii, sentimentalismul acesta. La alții era poate lipsa de judecată independentă. Dar vremile, ce vin, pretind atitudini clare, neșovăitoare, și mai ales curățite de sentimentalism inutil, sau prematur. Chestia Albaniei e un moment tipic pentru a adevăra considerațiile generale, ce vom face, înainte de-a intra în fondul chestiei.

Noi, Români, a căror patrie este Ungaria, obișnuim să considerăm politica externă a monarhiei noastre, ca un teren al vieții de stat, ce un ne privește. Prea ne-am cufundat în micile și marile noastre mizerii interne, prea ne-am lăsat copleșiți de sărăcia, de nevoile și neamul nostru, aci acasă, încât să mai avem răgaz și poftă a ne bate capul, cu ceiace se petrece înafară de hotarele țărilor noastre, în numele nostru. Nicicând nu ne-am revendicat dreptul, de a ne spune și noi cuvântul asupra direcției, ce urmează monarhia noastră, în politica externă. Aspirațiile noastre și relațiile noastre, le lăsam cu totul în grija *Ballplatzului*, devenit, în vremea din urmă, o modestă filială a pomposului palat de pe malul Dunării. Astfel, nu ne aducem aminte de un singur caz, când un bărbat politic român, să-și fi ridicat glasul pentru tendințele, sau contra tendințelor politicei noastre externe, în parlament, în un meeting, sau măcar în o broșură. Căci discursurile oficiale rostite în delegații, de episcopul dela Gherla, sau abaterile în treacăt, ale oratorilor iubitori de ironie, în falnicele adunări populare, încă nu se pot socoti ca luare de atitudine, în marile probleme ale politicei europene.

Sfășierile noastre interne ne făcuseră cu

totul să uităm, că suntem cetățenii unei monarhii, care urmărește o politică imperialistă, de cucerire, de eșpanziune. *Poate cu voia ni s'a ținut atenția, aci la noi, și s'a căutat, să ne fărîmăm energiile aci acasă, ca în vremea aceasta, grandomanii diriguitori ai intereselor noastre mari, să-și poată urma, fără control, jocurile lor iresponsabile.* Și nu e bine, că ne-am lăsat ținuiți locului, aci la noi acasă.

Neinteresarea și neamestecul partidului nostru în chestiile de politică externă ale monarhiei — ai cărei cetățeni și stăpâni va să zică, suntem, în definitiv, și noi! — face impresia unei abdicării de bunăvoie. Dar dacă regele cutare putea să zică „L'État c'est Moi”, atât mai vârtos putem zice noi, cetățenii Ungariei și ai monarhiei: Monarhia suntem și noi! A lăsa, ca să se hotărască în marile probleme ale monarhiei, va să zică despre noi, fără de noi, înseamnă a te împăca cu situația, de a fi străin în țeara proprie.

De fapt, străini suntem! Situația internă, ce ni s'a creat, ne face să fim considerați de străini și să ne simțim străini în patria noastră, după cum spunea d. Dr. Iuliu Maniu, atât de clasic, în articolul, publicat în „Pester Lloyd”, după închiderea „convorbirilor” cu contele Tisza. Dar considerația aceasta a lor și sentimentul acesta al nostru, nu trebuie să le confirmăm, dimpotrivă trebuie să protestăm în contra lor, cu toate prilejurile, și să ne revendicăm, cu tărie, dreptul de a hotări și noi, cu sfatul și cu votul nostru, soarta acestei țări, — a acestor țări — cari astăzi ce-i drept, ne sunt numai cu numele patrie, dar ca mâne vor trebui să ne devină în realitate.

Premițând acestea, vom încerca să formulăm punctul de vedere românesc, măcar în chestia Albaniei, și măcar pe coloanele presei, care deasemenea pătimește de „desenteresment”, în aprecierea politicei noastre externe.

Străinului... i se cuvine întâietate, să vedem dar mai întâi, ce interese îi leagă de Albania pe frații noștri din regatul român? „L'Independance Roumaine”, organul oficial din București, resumase, mai zilele trecute, interesele României, în următoarele:

1. Considerații dinastice, fiind cele două case domnitoare înrudite de aproape, cari interese însă, având și ele valoarea lor, au încetat astăzi a mai exercita o influință hotărâtoare, asupra relațiilor între popoare.

2. În conflictul ce se dă între rasele balcanice, crearea principatului albanez este singura formă sub care se pot salva frânturile rasei române, risipite pe plaiurile Pindului. De veacuri, Aromânii, numai alături de triburile albaneze, cu cari au intrat în legături matrimoniale, și-au păstrat naționalitatea.

3. În noul stat albanez, elementului românesc, înzestrat cu aptitudini speciale, i se măneste un deosebit rol civilizatoric.

4. Tratatul de pace dela București este în strânsă legătură cu aranjamentul internațional făcut de puterile neutre, creatoarele principatului albanez. Modificarea pactului încheiat la Londra între puteri va avea drept urmare și modificarea tratatului dela București, iar împărțirea Albaniei nu se poate închipui fără războiu.

5. România n'are să se amestece în afacerile interne ale principatului, și nu are ambiția, de a urmări, în Albania, o politică proprie. (A fost acuzată, anume, România, că vrea să facă din Albania un stat vazal, pe care să-l poată întrebunța după plac, în cazul unui conflict cu Serbia, Bulgaria sau Grecia. — Red. „Românul”). România urmărește o politică pacifică. De aceea a sfătuit pe principele de Wied, să-și organizeze armata din elemente indigene.

Să grupăm acum interesele monarhiei.

Dar cunoaște cineva la noi, lămurit și hotărât, aceste interese? Lucrează cineva, stăruitor și în conștiința puterilor sau slăbiciunilor noastre, pentru realizarea acestora? Avem noi, dincolo sau dincoace de Leitha, un partid politic, sau măcar o grupare de bărbați politici atotstăpânitori, cu program stabilit, în chestii de politică externă?

Combițiile, poftă, planuri clandestine, vor fi existând ele, dar direcții neșovăitoare, și mai ales o minte luminată și o voință de fier, care să le agite — la lumina zilei să le agite, căci altminteri interesul, însuflețirea și patriotismul unei monarhii întregi, anevoie se va putea angaja la anterprizele externe!... — toate aceste, ia-le de unde nu-s.

Se crede, și se bănuiește, de știut însă nu se știe, că monarhia, adică noi, urmărind o politică imperialistă, ceea ce înseamnă o politică de eșpanziune, de cucerire. Dacă nu ne-a fost dat, să ne câștigăm colonii în Africa, în Asia, sau aiurea, căutăm să cucerim în Balcani, punând mâna pe Bosnia și apropiindu-ne, cu bratele deschise, către Albania. E însă, hotărâtă și conștientă, apropierea asta? Monarhia întreagă o vrea? Ne împing interese de viață, să o riscăm?

Răspunsul la aceste întrebări îl poate da ori care cetitor al nostru: apropierea e cât se poate de șovăitoare; nici nu știm cine o vrea, căci față de râvnirile vieneze spre Salonic, astăzi absurde, îl auzim pe Tisza al nostru profesând principiul „Balcanul al Balcanicilor”; iar cât e pentru interesele de viață, cari ar fi să ne împingă la cucerire teritorială, de ce să mai sporim vorba? Industria și comerțul nostru, al monarhiei, și condițiile de trai, ce trebuie să se înlesnească pe urma cuceririlor, nu să fie favorizate, dar sunt amenințate din temelie, pe urma nefastei politici imperialiste, ai cărei robi suntem, de dragul Germaniei, înșelătoare.

Ce vrem dar cu Albania? Ii vom fi mulțumitori, celui ce ne va da un răspuns cât de cât acceptabil.

Iar interesele noastre specifice, ale Românilor din monarhia austro-ungară?

Noi n'avem nici un interes, ca Albania să existe, fie ca un esponent al României, fie ca un esponent al monarhiei noastre, tot așa cum noi n'am avut nici un interes, să se anecheze Bosnia și Herțegovina, un nou cuib de vespă, la monarhia noastră pururea neliniștită de vespă maghiari.

Interesul nostru este, ca stările din Balcani să se consolideze cât mai curând și cât mai trainic, ca atenția Europei, liberată de coșmarul balcanic, să se îndrepteze întreagă asupra noastră, asupra chestiei românești și a tuturor naționalităților din Ungaria, și ca toate forțele monarhiei să fie utilizate aci la noi acasă, spre folosul nostru, al cetățenilor ei, de orice neam, atât de neglijați în cele culturale și politice.

Deci, interesul . . . este, ca Albania, din ce oră nu poate rezista poftelor din vecini și „îngrijirei” puterilor europene, să se împartă, echitabil și pentru cei împărțiți și

pentru cei ce capătă, între Sârbia și Grecia și Muntenegru. Interesul nostru ar fi, ca deodată cu aceasta împărțire, să se revizuiască, la inițiativa României, firește, tratatul dela București, dând recompense naturale Bulgariei. Interesul nostru mai e, trecând mai departe, ca Bosnia și Herțegovina să fie cedate de bună voie Sârbiei, în schimbul unor convenții comerciale și agrare cât se poate de favorabile monarhiei noastre, plus alte-multe concensii economice. (Era vorba în o vreme, să se facă declarații parlamentare, din partea noastră, în acest senz.)

În sfârșit interesul nostru este, ca, neîncredințările naționale în Balcani să fie reduse la minim, și astfel să fie eliminate cele mai periculoase momente de discordie istovitoare.

Chestia Albaniei, fiind pentru românism, după cum se vede din „Ind. R.” identică cu chestia Românilor de pe teritoriul vechei Turcii europene, nu trebuie să ne lăsăm răpiți de considerații sentimentale, ci trebuie să declarăm, călcându-ne pe inimă însă fără falsă prudență, că interesul nostru este, ca aceasta chestie să încete definitiv.

Chestia aromână a fost creată, în mod artificial, și, în paguba românismului de pretutindeni, cu enorme jertfe, de către politica oficială a României, în vederea lichidării Turciei europene. Aceasta Turcie s'a lichidat, România a obținut tot ce putea obține, în schimb pentru abandonarea Aromânilor. Cu aceasta afacerea s'a terminat. Ori ce sentimentalism, orice văicăreală, pentru situația care nu se mai poate reface, e bolnavă, e o văicăreală băbească. A voi să imităm pe Bulgari, cari înghițiseră prea mult deodată, ar însemna să ajungem în doaga Bulgarilor, căroro le-a rămas în gâtjele bucătura...

Bineînțeles, României îi revine datorința sfântă, de a salva, prin o întinsă politică de colonizare, în cadrilater și în orașele, unde ovreii dețin negoțul, elementele sănătoase ale Aromânilor. Dar atât, Celorlalți nu le rămâne altă scăpare, decât asimilarea.

Interesul nostru este, va să zică, o talmăcire reală a politicii imeperialiste, din

partea monarhiei, ceiace înseamnă o fortificație internă în loc de espanziune, prin cădirea căilor ferate, prin canalizarea râurilor și prin înființarea de instituții culturale naționale în Ardeal, cu banii ce se risipesc în Bosnia, Albania și alte părți ale Balcanului, iar în ce privește România, interesul nostru este, ca toată grija și rezervoriile de energie românească să se cheltuiască spre întărirea românismului din Basarabia, Ungaria și Bucovina, servind astfel România și datorințele ei de aliată a monarhiei.

Punctele de ciocnire în Balcani trebuie micșorate pe cât numai se poate, fie și cu jertfirea parțială a românismului — de ce să nu avem mai curând noi de pretins dela alții, decât alții dela noi? — în vederea românismului întreg. Astfel, noi nu vom închide coloanele ziarului nostru, nici de azi înainte plângerilor fraților noștri din Albania și jur, fiindcă e neomenos să nu ascultăm plângerile celui îndurerat, dar iară și iară vom spune, că aceste plângeri sunt platonice, și cei ascultați să nu-și facă iluzia, că, în afară de mila noastră adâncă, vor mai putea deștepta și alte sentimente, în inimile noastre destulă vreme mult prea moi.

COMERȚUL EXTERIOR AL ROMÂNIEI. — Un studiu cu titlul: „Evoluțiunea comerțului exterior al României”, datorit dlui Dr. I. N. Angelescu, arată în cifre comparative situația la care a ajuns astăzi comerțul exterior al României:

Iată câteva cifre:

În 1911 valoarea totală a comerțului exterior a fost de 1.261.465.435 fr. și această cifră este cea mai ridicată pe care a atins-o vre-odată România.

Comerțul exterior a sporit în ultimii 25 ani dela 661.98 mil. fr. în 1896, la 1.261.46 mil. în 1911.

În cifre absolute, valoarea comerțului s'a dublat dela 1896 la 1911, dar cum între timp și populațiunea a crescut, nu am putea spune că și activitatea comercială a devenit de două ori mai intensă. Se observă cu toate acestea o tendință de intensitate a acestui activități, căci dela 115 fr. dt persoană în 1896, am ajuns la 178 fr. în 1911.

Pentru a lămuri mai bine fluctuațiunile comerțului român exterior, autorul ne desemnează o diagramă, în care indică pe ordonanță valoarea comerțului exterior calculată pe cap de locuitor și pe abscisă, anul.

În timp de 15 ani vedem că au fost trei depresii, în 1899—1900, în 1904 și în 1908—1909.

Aceste trei epoci corespund celor trei crize prin care a trecut România în ultimii 15 ani.

În ceea ce privește repartitia comerțului român exterior după țări, studiul dlui dr. I. N. Angelescu arată că primul loc îl ocupă Belgia. Cifra comerțului exterior cu această țară în 1911, a fost de 291.6 milioane lei.

După Belgia urmează Germania, locul României principal de aprovizionare. În ultimii zece ani comerțul român exterior cu această țară s'a dublat.

Austro-Ungaria a fost nevoită să cedeze locul ei Germaniei, căci schimbul României de mărfuri cu monarhia vecină care în 1902 a fost superior celui german, 134.9 mil., n'a atins în 1911 decât cifra de 199.9 mil. fr.

Locul al patrulea îl ocupă Anglia, urmată fiind de Franța, Italia, Olanda, Turcia, ș. a.

Cifra exportului nu e însă întotdeauna un semn al bogăției unei țări și al intensității activității productive a populației ei. De obicei cifra exportului poate să dovedească numai că populația lucrează intens pentru alții. În unele cazuri se poate ca exportul să se facă în urma unei protecțiuni a industriei naționale. De aceea în judecarea prosperității comerțului exterior al unei țări, trebuie să țină seamă de mulți factori cari intervin în dezvoltarea acestui comerț.

În România exportul a sporit foarte repede, dela 115 fr. de cap de locuitor în 1896, la 178 fr. în 1911.

Pentru a ne da seama ce reprezintă această cifră, d. dr. I. Angelescu reproduce un tablou după anuarul statistic german din 1911, din care se vede că valoarea exportului a fost în acest an în Anglia de 11.360 mil. mărci, în Germania de 8.773 mil., în Franța de 6.409 mil., în Belgia de 4.703 mil., în Olanda de 4.645 mil., în Rusia de 3.437 mil., în Austro-Ungaria de 2.195 mil., în Italia de 1.850 mil., în România de 553 mil. mărci, ș. a. m. d.

De cap de locuitor exportul a fost în Olanda de 774 mărci, în Belgia de 627 mărci, în Danemarca de 261 mărci, în Anglia de 254 mărci, în Norvegia de 167 mărci, în Franța de 160 mărci, în Germania de 134 mărci, în România de 79 mărci, în Spania de 40 mărci, în Bulgaria de 30 mărci, ș. a. m. d.

Exportul României a crescut în ultimii 15 ani, atât în cifre absolute cât și în cifre relative. În 1896—1900 media anuală a exportului a fost de 252 mil. lei sau 43 lei de cap de locuitor, în 1901—1905 media anuală a exportului a fost de 360.6 mil. lei sau 57 lei de cap de locuitor, în 1906—1910 media anuală a fost de 501.2 mil. lei sau 74 lei de cap de locuitor; cifra exportului în 1911 a fost de 691.7 mil. sau 97 lei de cap de locuitor.

Anii de criză economică corespund cu reducerea exportului: astfel de ani sunt 1898, 1904 și 1908, când activitatea comercială a României cu alte țări a fost slabă.

Meșter.

I. C. Vissarion.

— Noroc neică, și să trăești fiindcă făcuși cinste.

— Noroc, nene.

— Măi neică, mă speriasem că nu mai am cu ce să trăesc. Pământ nu, sirvici nu, bani nu; mă luasem de gânduri că pier. Făcusem un drum pe la București să găsesc de lucru, nu găsisem. Aflasem pe o stradă vre-o treizeci de lucrători, făcând pava; mă rugasem eu de ei: „Măi vere, da' primiți-mă și pă mine în rând cu voi, că doar rumân sărac sunt și eu” — nu fusese chip; spuneau că trebuie să fiu trecut dela primăria orașului. Umblasem după binale, dar nu se începuse lucrul la ele. Căutasem să intru la făcut de canale, dar nici la alea nu se începuse. Mă dusesem pe cheiul gârlei, acolo unde se face Senatul acuși, dar nu m'a primit nimeni. Cei doi franci, cu care plecasem d'acasă, se isprăviseră și a trebuit să mă întorc mort de osteneala drumului: trei poștii dusu și trei venitu, și mort aproape de foame. Nevasta:

— Ai venit, mă?

— Am venit, fă.

— Păi de ce?

— Păi uite așa! N'am găsit de lucru. Și boerrii nu m'au chemat să le dau câinii la apă!...

— Păi acuși ce e de făcut?

— Să mai aștept...

Nu m'a lăsat hoța de nevestă decât vre-o patru zile să stau acasă și iar m'a pornit pe drum.

— Du-te, măăă!... Că arbagic nu-e, usturoi nu-e; hasma în cap n'am, fustă n'am; cămașă n'ai, opinci n'ai... bani n'avem... Copiii cer, eu îți cer, tie îți trebuie!...

Un hoț de perceptor mă tot amăra și ăla din două în două zile. Dac'am văzut, am plecat iar la București după lucru. Nevasta îmi făcuse o turtă mare și mi-o băgase în traistă împreună cu vre-o opt fire de praz.

Plecasem singur din sat și, cum s'a brodit, tot drumul l-am făcut singur fără tovarăș. Acuși de, ca pă drum când ești singur, te prind gândurile și mergând haida-hai, haida-hai, ele se desiră lungi, lungi, împânzuești drumul cu ele și-ți faci fel de fel de planuri. Așa și eu, m'am rus pe gânduri, ce să fac, ca să pot trăi în lumea asta, în care e și atâta bine pentru unii și atâta rău pentru alții.

„Măi, da ce-aș păți, dacă aș zice că sunt un meșter?... că sunt și eu meseriaș?...”

Judicai toate meseriile. Să zic că sunt... fierar? Te pomenesti că n'oi ști să călesc fierul cum trebuie, și-oi mânca vre-o trântea. Văzusem eu pe țigani cum fac când ascute fiarele plugului, dar de... nu m'am uitat cu stăruință și nici nu i-am întrebat cu gând să le fur meșteșugul.

Să zic că sunt... tâmplar?... Nu știam nici sculele cum se cheamă. Și-apoi sunt măsurii,

scoburi, drăcii, pe care n'oi ști să le fac. Stric blăniile și oi păți și vr'un bucluc de judicată...

La să mă fac... zidar!... La zid ce mare lucru e? Pui cărămida drept, păzind-o să nu vie rost peste rost; atârni un pietroi de o ață, ca să duci zidu drept în sus; chiorăști ca pe pușcă în lungu zidului, ca să nu fie bortos sau flămând într-o parte, lei var sau pământ cu canciogu și... lala-la-lai toată ziua, cânti și strigi din când în când: var, băeți; cărămidă, băeți și... ești meșter zidar!

Intrai în București cu planul făcut gata: să zic că sunt zidar. Plecai prin binale. Acolo zidari erau talieni, nemți și țigani. Mai zdrențe de oameni ca țigani n'or fi pe lume. Mai puturoși și mai scârboși ca ei, nu se mai găsesc alții. Mă uitai la felul cum lucra fiecare. Talienii cu pipele în colțul gurii, cu pălăriile strâmbate și puse pe-o parte a capului cu gust, ciocniau cărămidile și le așezau pe zid de par'că erau de acolea. Un țigan mustăcios făcea și el pe zidarul. Patru-cinci țiganci se'nvârtiau pe lângă el, ba dându-i var, ba cărămidă, ba aprinzându-i luleaua, ce te trăsnea a scrum imputit cât de colo. Gașperu cu deșteli încârligate, fudul și umflat ca un curcan primăvara, striga:

— „Aida cu varu!... Aida cu caramida... ca sta zidarul dăn lucru!...”

Adică eu să nu fac zidărie, barim ca cioreiul ăsta?... Imi tai mâinele de n'oi face!... Mă dusei la antiprinor înfipt.

— Domnule, n'ai nevoie de un meșter?

Pentru voi, copii!

De: Dr. Ioan M. Dinescu.

Publicăm, în urma autorizației dela autor, medic în lași, prefata volumului de 164 pagini, format mare, dedicat întreg vieții familiare, și scris, cu multă iubire de oameni. Cartea apare în editura N. V. Ștefanu et Comp., Iași, fără indicația prețului. Motto: „Mulțimea copiilor, bucuria Românilor și avuția neamului”.

Pentru voi, copii, s'au născut timpuri noi! Bătrâna vreme, după ce a purtat pe capul său coroana unei epoci... de aur... de argint, de piatră, de fer... apoi coroana unei epoci religioase și literare... a unei epoci științifice... a venit rândul să încununeze opera sa — cu epoca copilului — deschizând cu ea secolul al XX-lea. Clipa a șoptit-o unei alte clipe; o zi a vestit-o unei țări, o țară unui continent... pământul întreg s'a îmbrăcat în ziua unei singure idei — copilul.

Pentru voi, copii, s'a născut învățătura nouă! În locul filosofiei și religiei, care numai v'a desmierdat, a venit știința și a deschis camera cea încuiată a tainelor voastre și a început să des-cifreze rând pe rând tot necunoscutul vostru; și-a aruncat ancora sa exploratoare dincolo de ființa voastră și cu mintea ei pricepută a înțeles tot neînțelesul de până acuma; a scris atunci prima literă, a alfabetului vostru — hereditatea. Pentru a doua literă a trebuit să colinde toată gama plantelor și animalelor și au găsit legile evoluției, pe care verificându-le la om s'au adevărit. Iată și taina procreației și a dezvoltării descoperite.

Cu acestea s'au format prima silabă... prima silabă! atâta a fost greu învățatului, care a descifrat hieroglifele egiptene și cuneiformele asiriene... restul a venit dela sine... iar tu copil, din necunoscut, ai devenit cunoscut și tainele tale adevărate.

În laboratorul minții s'a făcut ziua; apoi drum s'a făcut, și rând pe rând a trecut cîmpuri de idei, ce au îmbrăcat formă socială...; și când s'a făcut lumină în societate, o groază a cuprins pe toți și au strigat, ca în fața unui cataclism: „ne mor copiii”... și atunci s'a scris a treia literă a alfabetului — creșterea copilului e o știință.

Acestea odată descoperite s'a putut ceti, nu numai cartea tainelor voastre, dar și scrie învățătura cea nouă pentru voi, copii!

Pentru voi, copii, s'au adăugat apărătorii noi! Natura sădind în inima omului — ca la toate viețuitoarele —, iubirea de fii, și-a ridicat, copile, primul zid de apărare; iar timpurile noi au tras o nouă întăritură prin „știința de a crește copilul”, și la adăpostul lor te poți numi regele învingătorilor.

Dat fiind, că de această apărare, să se bucure tot ce-i ființă omenească, atunci s'au imprăștiat propoveduitori neobosiți, făcându-se sămănătorii acestor idei: îndreptând simțământul de mamă, acolo unde era slăbit, și învățând pe tot învățătura cea nouă a creșterii copilului.

S'a fost această învățătura întocmai, ca pl-căturile de ploaie, ce cad pe un câmp roditor, dar ofilit de boli, de neștiință, îndată s'a învolarat și a înțeles, că rostul lui este: să dea o recoltă bună, aleasă și nici un fir din cei incolții să nu piară — aducând astfel bogăție stăpânului său.

Asemenea a înțeles menirea sa familiară, întreg poporul, fiind în același timp și apostoli și înfăptuitori; iar statul a cunoscut folosința și a adoptat noua învățătură.

Sămănători de idei, familia reorganizată, cetățeni, statul, iată atâți noi apărători pentru voi, copii! ei nu vor îngădui nici o încălcare a legilor de apărare a voastre și vor face, ca voi toți să vă bucurați de această ocrotire.

Timpurile noi, învățătura nouă, apărătorii noi, au proclamat cu toți legea fundamentală: orice sân de femeie este roditor și trebuie să-și dea din belșug acest rod; orice sămânță omenească incolțită trebuie să crească, și să-și facă datoria sa pe pământ, iar boalele și moartea să nu o mai strice pe ea decât la adânci bătrânețe. Și a mai adăugat ca sancțiune: voi neamurilor, cari veți păzi această lege, vă veți numi puternice și numele vostru va fi înscris în cartea veșniciei timpului.

Să stăm și să gândim puțin: poate exista descoperire mai mare a științei, decât aceasta? A asigurarea veșniciei aleșilor tăi, înseamnă a le da nemurirea și tot deodată a le asigura domnia lumii!

Știința a pus mâna pe cheia vieții, popoarele multe s'au întrecut să se adape din acest izvor. Ce păcat, că mai există necredincioși, chiar în mijlocul popoarelor alese! Câtă întristare că mai există neamuri păgâne de această lege

a vieții! Și câtă durere, că printre acestea din urmă suntem și noi!

Pentru voi, copii, sunt scrise și rândurile ce vin — puține la număr — dar tot vor putea, să arăte că cei născuți pe pământul românesc, nu se bucură de razele binefăcătoare ale învățăturii celei noi, — n'a pătruns până acuma —, copilul se găsește în voia soartei, crește în voia morții, care arareori uită să nu-lucidă; ba chiar ne găsim în condițiuni mult mai rele decât cu zece de ani în urmă.

Atunci nu-i de mirare de ce pierdem pe fiecare an: între 50 mii și 60 mii numai prunci (0—1 an); 30 mii copii dela 1 an la 7 ani, și alți 15 mii între 7 ani și 18 ani; în total cam o sută de mii de copii dela naștere la 18 ani, și aceasta pe fiecare an; și când te gândești că după știință cel puțin 70 mii de copii i-am putea scăpa pe fiecare an și nu greșim, când spunem, că dela 1866 și până azi — cu puțină osteneală și trudă — am fi câștigat pentru țară cel puțin două milioane de vârstare tinere, — cari ar fi fost cea mai frumoasă victorie a neamului!

În fața acestei nepăsări, ce domnește la noi, este iertată orice indignare și mânie din partea cuiva, iar acuzările se fac din o inimă doritoare de binele general.

Dar numai această problemă, a moralității infantile — chiar în cauzele ei cele mai îndepărtate — se găsește rezolvată în rândurile ce vin, dar și alte probleme tot așa de interesante — natalitatea — cu toate cauzele principale, care o înrăuresc, cum și deslegarea științifică de sporire.

Atunci în condițiunile țării noastre, — care nu sunt neprielnice, s'ar putea, pe de o parte ridica natalitatea dela 39,8‰ locuitori cât este astăzi, la cel puțin 50‰ (cât are Rusia vecina noastră), iar pe de altă parte mortalitatea infantilă cu 37% nașteri (0—5 ani numai) câtă este astăzi s'ar putea scădea la cel puțin 8,9% (cât are Norvegia) pentru prunci, rămânând ca celelalte vârste ale copilăriei să fie aproape scutite de moarte.

Se vede din acest exemplu, marele câștig de fii, ce s'ar putea aduce neamului.

Pentru această înfăptuire se impune o mare reformă medico-socială. Toate aceste trei probleme fundamentale se găsesc în rândurile ce vin, discutate în parte.

Pe voi, copii, vă iau rândurile, ce vin, înainte de zămislire, vă însoțesc în viața uterină, la naștere, în vârsta întâia, — sfătuind cum să fiți alăptați și îngrijiți; vă vor urmări în vrăsta următoare, apoi la școală, — nu ca o baghetă

— Ce meșter?
— Zidar.
— D-ta zidar?
— Eu zidar.

Se uită la mine, mă văzu cu nădragi, cu coșoc și mintean peticit... În sfârșit, cum zice vorba: „Gol pistol”, ori: „Îmbrăcat prepeleag”.

— De așa zidari n'avem nevoie.
— De ce, domnule?
— Pentru că nu știu.
— Eu, domnule?
— Tu, domnule!

— Mă domnule, nu te uita la trențe, uită-te la cine-ți vorbește din trențe!... Eu sunt zidar de colț... Eu, domnule, am avut și 15 lei pe zi la noi la țară...

— D-ta?

— Eu!

Văzui că îndrăzneala îl făcu să-mi zică „dumneata”.

— Păi atunci de ce nu ești îmbrăcat mai bine?

— A ha!... zi ăsta e cusuru?... vrei să mă vezi cu ceas la brâu, cu vârgături de papalete, cu genunchii plini și roșii de praf de cărămidă?... Păi bine, domnule, de ce uști că eu sunt țăran?

— Bine, atunci, să vii mâine... dar cât ceri pe zi?

— Ca să mă vezi întâi cât pot, îți cer puțin de tot: șase lei.

— Bine, să vii mâine.

— Bine domnule, am să vii mâine.

Și am plecat. Până seara am mai fost la vre-o patru binale, laudându-mă cu meșteșugul meu de bun zidar, zidar de colț.

Un antiprinor dela o bina mă luă la rost:

— Carnetu de meșter...

— Ce carnet, domnule! ăsta mi-e carnetu — și-i arătai palmele.

— De ce n'ai carnet?

— Pentru că n'am; da' adică, carnetu lucrează bine, ori meșteru?... Lăsați-mă în pace, domnule, cu mofturile dumneavoastră!...

Seara, la un han, mă'mprieteni cu un golan; n'avea nici el de lucru, și umbla de vre-o trei zile flămând prin București. Sărăcia îl făcuse și pă el să se ia de gânduri:

— Știi ce — îmi zise el — hai să zicem că suntem olteni, și să ne băgăm cu coșurile... N'avem nădragi oltenesți, dar nu s'o băga de seamă, ne-or primi ca olteni...

— Ce olteni, mă — i-am zis — să strig eu de colo până colo: „peș-peș; cherb-cherb; iaurt-caimăcel” și să mă bată vardistii că'nșel la cântar? Eu sunt zidar!

— Păi atunci fă-mă și pă mine zidar — zise el.

— Iaca na, parcă-i lucru mare și treaba asta! Haida, de azi nainte zidar să te cheme! În numele tatălui și al fiului și al sfântului duh!... I-am zis ca la botez!

— Măine, să zici că ești un vechi lucrător al meu. Că ai lucrat sub comanda mea sute de binale — și să-mi zici: meștere... Auzi?

— Auz.

— Că altfel nu te iau la lucru cu mine...

— Așa am să zic... Da' dumneata ești zidar cu bună seamă?

— Eu, mă? Păi adică tu crezi că nu sunt? Vai de tine secătură! Păi eu sunt zidar neam din neam... Bătrânul a căzut de pe coșul unei case, drept pă vatră, în căldarea cu mămăligă!.. Și-a și opărit o toamnă. Tată-meu a căzut de pe zidul bisericii drept în brațele prietesei... Eu, de mic-mititel, cu canciogul iurei-fleașc, am zidit mereu... Ei, da' tu te miri, că de ce-oi fi așa jerpelit?... Am dat și eu de-o belea, ca tot creștinu.

— Mare?

— O-ho!... Cât tine de mare. Acolo mi-a și rămas carnetu de lucrător... — Și-mi veni un gând să torn prostului ăstuia o minciună, care să-mi aducă și bine pe-o parte și puțin rău pe alta.

— Ce-ai pățit, zău? — stăruie el.

— Mi-e că spui la cineva și e stingere... îl mai înfierbântai eu cu vorba.

— Ferească D-zeu, nu spui...

— Uite ce, da' să nu spui... Mi-am omorât nevasta... am prins-o cu ibovnicu... Am făcut un an osândă și mi-a luat dreptu să port carnet... da' meșter ca mine mai rar! Stăi să vadă ei lucrul meu și — lasă! Tu să taci și ai să fii lucrător cu 4—5 lei pe zi.

— Tac.

Eu mă gândiam: zevzecul ăsta o să fie deocamdată secretul în el, dar o să șoptească:

amenințătoare, ci ca un prietin bun și vă vor lăsa la vârsta de 12 ani... și voi tot nu veți înțelege rostul acestor rânduri!

Sub aceste gânduri să deschidem cartea de față, și să cetim:

Cartea I: O pagină din viața familiei românești în legătură cu problema copilăriei.

Cartea II: Copilul și copilăria sa.

Cartea III: Marea reformă medico-socială.

Și închizând această carte vom înțelege: că popoarele sunt totul prin voi, copii, iar voi nu sunteți pentru ele, decât atunci, când și ele sunt pentru voi; ne va sângera inima, când vom vedea, că pentru voi, copii, nu s'a făcut nimic în această țară și atunci ne va cuprinde mândria de neam și dorul de a porni la luptă pentru izbăvirea dela moarte a copiilor... pentru ca și neamul nostru, să fie trecut în cartea vieții..

Pentru voi, copii!

Iasi, 1 Mai 1914.

Ce cugetă un sârb despre Austro-Ungaria.

Sub titlul acesta publică în „L'Indépendance Belge” din 15 c. d. Jean Peïssier următorul interesant articol, pe care-l redăm în traducere.

Parisul e răspântia lumii. Am întâlnit în el, azi, în Avenue de l'Opera, un foarte înalt personaj sârb care joacă un rol însemnat în politica țării sale.

„— Nu e numai auzită, îmi spunea întinzându-mi mâna, această pretenție a Austro-Ungariei de a face guvernul și poporul sârb întreg răspunzător de atentatul din Serajevo?”

„Când în 1908 un student rutean a omorât pe guvernatorul Galiciei, contele Potocky, pe care-l învinuia, că ar fi favorizat pe Poloni în paguba Rutenilor, tăcut-a guvernul austro-ungar intervenții în Rusia? Nu?”

„Când, anul trecut, un Român a aruncat o bombă asupra casei episcopului din Dobrița pe care-l socotea ca trădător al națiunii românești (?) încercat-a Ballplatz-ul să facă statul românesc răspunzător de crimă? Nu.”

„Azi situația e aceeași. Un bărbat din Bosnia, supus austro-ungar, săvârșește un atentat împotriva suveranului lui. De ce e numai decât vorba la Viena și la Budapesta de a cere explicații și reparații guvernului din Belgrad? De ce aceste represalii sălbatice împotriva întregii populații sârbești din Bosnia și Herțegovina și din Croația?”

(*) Dacă l-ar fi dat mâna!... (N. Tr.)

De ce aceste progromuri ce ne readuc în plin ev mediu? De ce această deosebire de tratament împotriva noastră? Acesta e felul de a lucra al unui guvern ce se zice civilizată și care crede că trebuie păstrat pentru noi, Sârbii, monopolul anarhiei și al banditismului? Adevărul e că dnii dela „Reichspost” și tovarășii, cari îndeplinesc de zece ani meseria tristă de a așta în monarhia habsburgilor patimile dușmănoase Sârbilor, sunt, după părerea noastră, de o vădită rea credință. Ei nu se pot mângâia, că în multe rânduri, mai ales în 1908 în clipa anexării Bosniei și a Herțegovinei, în 1912 în timpul afacerii Prohaska, nu le-am dat prilejul de a sugruma Serbia. Nu se pot mângâia, că în vremea războiului aliaților, noi n'am fost striviți de Bulgari. Dar, oricum, tot n'avem să renunțăm la existența noastră pentru a le face plăcere.

(La întrebarea autorului articolului, dacă nu cumva atentatorii pot fi în legătură cu unele personalități măcar izolate din Serbia, ori cu comitagi, răspunde:)

„— În altă vreme aș zice: „poate”. Azi însă răspund: „Nu e de loc probabil”. Comitagi noștri au prea mult de lucru în Macedonia. Ani mulți încă în provinciile nou-anexate la Serbia situația va fi nesigură.

„Comitagi noștri sunt siliți fără încetare să pazească truntaria către Bulgaria și Albania pentru a împiedeca năvala celor bulgari ori albanezi. Și, pe urmă, spre miazăzi, Grecia și Bulgaria își îngâmădesc armatele una în fața alteia. Chiar Turcia se arată războinică. O scânteie poate da foc prafului și reaprinde războiul. Și credeți că acum și-ar fi ales comitagi noștri clipa pentru a așta în Bosnia și Herțegovina o revoluție prin care viața statului nostru ar fi poate pusă în primejdie? Nu, nu-s așa de răi patrioți ca să se apuce de o lăptă neburnă.

„Adevărul e că Austro-Ungaria e singură răspunzătoare de groaznică nenorocire ce a lovit-o și pe care noi, cei dintâi o deplângem.

„D. de Kálay, fost ministru comun de finanțe al Austro-Ungariei, în Istoria poporului sârb a sa, care a devenit clasică, și pe care a trebuit să o întrerupă la lupta dela Kossovo pentru a nu-și compromite cariera de funcționar austro-ungar, a recunoscut deschis că Bosnia și Herțegovina e locuită de o singură națiune: Sârbii.

„De altfel, vă spui în paranteză, atunci când a ajuns ministru, d. de Kálay s'a văzut nevoit să interzică în Bosnia și Herțegovina propria lui lucrare. E un lucru, cred, nemaiauzit în istoria științei.

„Sârbii din Bosnia și Herțegovina sunt împărțiți, e drept, în trei de religie: unii 's ortodoci, alții catolici, alții musulmani. Dar asta nu e pentru noi o deosebire însemnată. Într'o veche poezie bosniacă se găsește această trumoasă cugetare care arată bine spiritul de îngăduință al po-

porului nostru: „Fratele meu imi e drag oricare l-ar fi religia”.

„Ei bine, Austriacii, îndată ce au pus mâna pe Bosnia și Herțegovina, n'au vrut să țină nici o seamă de unitatea națională a locuitorilor acestor două provincii. Dimpotrivă, au încercat să întărite urile religioase ale musulmanilor și catolicilor împotriva ortodocșilor pentru a săpa groapa între frații Sârbi îndușmăniți și pentru a-i stăpâni cu atât mai ușor. Cunoașteți vechia deviză austro-ungară: Divide et Impera.

(La observația autorului că se pare cumcă Austria a isbutit în această politică nedeamă de intrigi, judecând după turia cu care musulmanii au jefuit casele celor ortodoci, răspunde:)

„— Nu trebuie să ne lăsăm înșelați de comunicatele agențiilor oficioase vieneze. Nu toți musulmanii și catolicii au atacat pe ortodoci, ci câteva sute de fanatici, drojdia populației mohamedane și membrii partidului croat ori catolic sârb, austrofil, care niciodată n'a făcut parte din coaliția sârbo-croată și care are în cap pe arhiepiscopul Stadler din Serajevo și pe un jidan din Agram, Frank; două nume, cum vedeți, foarte sârbești.

„Fanaticii aceștia au furat, au jefuit, au distrus, sub ochii binevoitor al poliției austro-ungare. Sălbătăciile lor însă n'au lovit de loc în coaliția sârbo-croată, care rămâne neclintită. O dovadă e că la Agram derbedeii au spart geamurile ziarului „Pokret” al cărui director și redactori principali sunt toți croați naționaliști.

„Părerea mea e că toată această lăbărie împotriva Sârbilor și a Serbiei, întreținută artificial de elementele ultrașoviniste din Austro-Ungaria, are să se potolească repede. E un motiv psihologic. Bietul arhiduce Franz Ferdinand, îi putem azi zice bietul, nu era tubit în imperiu. Chipul în care i s'a dus corpul, pe mare, pentru a nu trece prin Ungaria, funeraliile fără strălucire ce i s'au făcut, sunt pentru cei ce se mai îndoiau, o dovadă vădită. Când întâia clipă de durere, legitimă, a popoarelor din A.-U. va fi trecut și va veni cea a judecării noi, vor vedea cu toții limpede răul pe care politica imperialistă a lui Francisc Ferdinand li l'a făcut și se vor grăbi să-l uite.

„Dacă mă înșel, dacă șovinistii din Imperiul Habsburgilor urmează agitațiile lor primejdioase împotriva Serbiei, trebuie să știți că e în paguba lor și că nu ne sperie. Sentimentul național sârb a rezistat cinci veacuri apăsării turcești, a rezistat apăsării Austriei sub Metternich și Beust. Nu e el în primejdie; e nedestructibil; e stânca de granit de care au să se roadă și să se sfărâme veșnic dinții celor mai sălbatici dușmani ai noștri”.

München, 3 (16) Iulie 1914.

P. P. Stănescu.

„E-he, ăsta e zidar mare, da' are el un cusur!” și toți o să-l întrebe și el legat cu mine, n'o să spuie și toți o să sfârșească prin a avea credință în meștesugul meu. Pe de altă parte, el o să aibă frică de mine, că de m'o spune, îl altoiesc c'o muchie de ciocan, și-l suflu după lume... Și-apoi și dacă o spune, o să spuie târziu de tot, când eu am învățat meștesugul și când voi putea să trăiesc ori-unde.

L-am lăsat în credința asta. Dimineața am plecat cu el după mine prin binale...

— Un meșter și un lucrător...

— Nu e loc!...

Dacă am văzut, m'am dus întins la cel ce-mi spusese: să vii mâine.

— Uite domnule, mi-am găsit și un vechi lucrător al meu... Nici el n'are de lucru...

— Domnule, zău, nu putem azi... Vreau să dau afară pe gașperul ăla, da'... să vii mâine...

— Bine, domnule, vin și mâine.

Am plecatăra iar amândoi.

— Meștere, încotro o luăm?

— Hai să ne întindem cu burta la soare...

— Păi ni-e foame...

— Și dacă; până mâine dimineață avem destul timp să răbdăm!

Nu mai zise nimic. Plecarăm prin mahalale. Tovarășul meu se opri la o poartă unde erau vre-o două-trei cocoane la sfat.

— N'aveți ceva de lucru? — le 'trebă el.

— Da' ce știți d-v. să faceți?

— Orice! — sării eu cu gura.

— Cum orice?

— Orice, coconită, — stărui și el.

— Știți să faceți uluci?

— Noi? D'apoi asta-i meseria noastră, întârii eu.

— Atunci veniți încoace.

Și am intrat după cocoană, într'o curte mică, ca de zece pași. Ne arătă pe ici, pe colea, niște mici reparații, vre-o 70—80 de scânduri de bătut.

— Cât dați, coconită?

— Cât cereți?

— Păi, opt lei.

— E mult.

— Dar cât?

— Cinci lei.

— Noroc să dea Dumnezeu!... Să dați și câte un rachiu.

— Dau.

— Aduceți cuie și scânduri.

Păi nu vă duceți să vă luați sculele?

— Nu ne mai ducem conită, că stăm de parte... Găsim paici vre-o muchie și... gata. Cocoana începu să se cam îndoească de meștesugul nostru.

— Zău, știți dulgheria?

— Noi, conită? Vai de noi! Păi suntem meșteri, cari pot face scule, nu numai lucruri cu ajutorul sculelor!... Meșterul lucrează, coconită, nu sculele.

Uite, ia d-ta un camion și hai să-ți încarc sculele mele și să vedem faci ulucile cu ele. Dar mie, dăm cuie și blăni, și mă prinz că și cu un pietroi îți fac ulucile.

Cocoana se încredință iar, trimese servitoarea să cumpere două chilograme de cuie și pe noi ne duse la o magazie să luăm d'acolo niște șipci ce le avea luate mai dinainte. Căram șipcile, ne apucaram și îndreptaram cum trebuia bulumacii, mai băturăm pe lângă ei pietroaie, ca să-i înțepenim, puserăm câte un laț pe unde trebuia și, când ni se aduse cuiele, începurăm:

— Mă, pune șipca drept... bate-o în cap să mai intre în pământ ca să rămăie în linia aței, să fie toate de-opotrivă... Ține — și dam: tranc-banc în cui, cu un toporaș cu care cocoana spărgea retezăturile de lemne ca să facă țândărele de sobă.

Se făcea uluca de ne miram și noi.

Pe la nămieț o deterăm gata.

— Bravo, băeți, nu credeam.

— Rău, conită; noi suntem meșteri.

— Vă credeam că sunteți țărani proști și vă laudați.

— Și mai rău, conită, pentru că țărani nu sunt proști pe toate părțile, ci numai pe câteoparte.

Cocoana ne dete șase franci.

— Vă mulțumesc, băeți, că ați fost oameni cinstiți... Douăzeci de lei mi-au cerut unii, și le-am dat 15 lei și n'au vrut.

— I-auzi, mă, — zisei eu ghiontind pe tovarășul meu. Dar îmi luai seama și o dressei.

— Ce hoți și meșterii dela București conită!

Noul inspector general al armatei austro-ungare. Monitorul oficial publică în numărul său de azi autograful M. Sale monarhului prin care arhiducele Friederich este numit inspector general al întregii armate în locul fostului moștenitor de tron arhiducele Francisc Ferdinand.

Situația externă. Situația externă este tot gravă. Serbia și Grecia, după știrile ce sosesc, pregătesc o lovitură în Albania. Fiecare își ia măsurile că dacă se va ajunge la soluția cu împărțirea Albaniei să nu rămână păcăliți. În ziua în care prințul de Wied va părăsi Albania, se crede că vom avea o intrare formală în acțiune a celor două state vecine, fiindcă retragerea prințului de Wied ar însemna revenirea dominației otomane. Pretextul e găsit și apetitul n'a lipsit niciodată. Raporturile cu Austro-Ungaria o încurcă însă acum pe Serbia, care, firește, nu este de talie să ducă un războiu cu monarhia și încă să mai dea lovituri și în Albania. Apoi, în cazul unei intrări în Albania, Serbia ar avea de apărut și noule ei posesiuni dinspre granița Bulgariei. Dar, dacă diplomații apreciază gravitatea situației și pericolele ce ar putea să nască dintr-o acțiune pripită, popoarele balcanice și în special bandele și conducătorii militari, adevărații militanți politici, nu stau mult să judece.

Tocmai de aceea situația este considerată ca foarte gravă și moartea neașteptată a reprezentantului Rusiei la Belgrad, Hartwig, a provocat acea panică, care s'a repercutat atât de puternic la bursa din Viena.

De doi ani Europa stă, din cauza balcanicilor, sub vecinica amenințare de războiu și neînțelegerile dintre marile puteri par a întări ideea că războiul începe să devină o necesitate. De doi ani Europa suferă o grea criză economică și financiară. Astfel că finanța care până aci lupta din toate puterile ca să evite războiul pare că ar dori să se facă războiul pentru ca să se limpezească lucrurile, starea de incertitudine de azi fiind mai mult păgubitoare.

Mustările conștiinței. Nu putem înregistra, decât la această rubrică cea mai nouă năzbătie din „Esti Ujság” ziarul de bulevard al guvernului. România își clădește drumuri militare, către Ardeal, strigă ziarul amintit. Ziua și noaptea lucrează sute de muncitori la drumul dela Târgu-Jiu, spre granița ungară, (ar fi să iasă la graniță în dreptul comunei Cimpa) unul dintre cele mai importante drumuri strategice. Etc. etc.

Ce să le faci; mustările de conștiință au un singur leac: pocăința. Dar „legea” gazetariștilor noștri din Budapesta nu cunoaște acest leac...

„Albania și România” — mai bine zis: România și monarhia.

Arad, 18 Iulie.

De când România și-a ridicat prestigiul în Europa și urmează oarecum o politică independentă, de multe ori nu pe placul triplei alianțe (adecă a Austro-Ungariei) — din partea monarhiei a început să se manifeste în schimb față de ea, un fel de iritare bătrânească: reproșuri și îndulciri, amenințări și ploconeli, mai cu buna, mai cu răul, toate acestea având scopul să inbunească fetița supusă și cuminte de mai înainte.

Natural că această semi-emancipare a României de sub tutela de cele mai multe ori oneroasă a monarhiei (nu a triplei alianțe) nu putea să fie pe placul guvernului maghiar și austriac, cari abia acum văd ce înseamnă acest mic stat balcanic într-o eventuală încăerare generală. Mai ales guvernul maghiar tipa rău pro și contra României, pe deplin conștiu că poartă povara celor mai multe păcate, pentru răcirea raporturilor amicale.

Dar credeam — cum am spus — că toate acestea au numai scopul de a readuce România la supunerea necondiționată de mai înainte, la toate capriciile și interesele monarhiei. Se vede însă că nu a reușit și astăzi monarhia începe să o privească pe România deadreptul ca pe o concurență, care ține în șah Europa și vrea să dicteze în Balcani. Astfel vrea să se lase de tonul indulgent față de România și să o pună în respect prin autoritatea de mare putere.

Curentul acesta a pornit în urma amestecului României în Albania. E știut că marile puteri — neputând interveni deodată toate și nici una singură, ca să nu dea prilej la complicații — au făcut un demers colectiv la guvernul român, să intervină cu forța armată pentru pacificarea Albaniei. Cum României nu prea îi convenea să-și sacrifice soldații numai așa de dragul marilor puteri, cari la urmă să-i spună: „Mulțumim de servicii, ți-ai împlinit datoria, acum fă-te mai incolo” — guvernul român a renunțat la intervenția oficială; în schimb a permis să plece trupe de voluntari, cari se tot adună și se duc, încât astăzi — spre spaima monarhiei, care nu și-a mobilizat nici degetul cel mic — voluntarii români amenință să pacifice Albania și singuri.

Aceasta nu o poate vedea cu ochi buni Austro-Ungaria, care se teme că-și va pierde influența în Albania — fătul mort al ei, care

parcă i-ar constitui un interes vital — și se mai teme că pe urma ei iarăș România va culege roadele. Vezi bine că și această teamă e din sursă maghiară și indemnul la pășire violentă față de România își are originea tot la maghiari — acești matadori ai Europei, cu cari de multe ori se identifică duhul rău al monarhiei: toate eșecurile diplomatice.

Ca o ilustrare a acestor porniri ungurești mai noi împotriva României, în legătură cu chestia albaneză, ieșiri violente și nesocotite, cari pot strica iarăș foarte mult monarhiei, întrucât încep deja a lua aiere oficiale — dăm mai la vale câteva specimene din ziarul „Az Ujság” (organul contelui Tisza), care în prim articolul publicat sub titlul „Albania și România” în numărul său de azi, printre altele scrie:

„Nu știm, cum va ieși Albania și mai ales domnitorul Wilhelm din criza tot mai acută. Dar în nici un caz nu e permis să se întâmple, ca România să aibă rol principal în precipitarea evenimentelor!.. Dacă domnitorul nu e în stare să pună capăt revoluției, vor fi trimise trupe internaționale cari să facă ordine; aceasta cu atât mai vârtos pentru că nesiguranța dă prilej la întreprinderi aventuroase (adecă voluntari români) și nutrește tendința ascunsă ori fățișă, care vrea să pescuiească în tulbure (înțelege: România)... Și încă ceva (aci-aci!): De mai bine de doi ani suferim pe urma evenimentelor din Balcani, cari încontinuu ne-au atins, direct ori indirect, încât acum în sfârșit cerem odihnă și liniște. Avem dreptul primordial să ne înfruptăm din roadele culturii (?) și ale muncii (!) între hotarele noastre. Deja e chestiune de existență pentru noi să scăpăm de atâta enervare și să recăpătăm energia, care e necesară la dezvoltarea noastră economică, nu ca să o cheltuim cu crizele politice externe. Vrem să trecem peste griji și nesiguranță, să ne vedem clar viitorul; nu mai putem suporta situația de azi. Trebuie să ieșim la aer, (nu la mare?), de aceea pretindem să se facă ordine, dacă trebuie chiar și prin fortarea hotarelor dela răsărit!..”

— Așa termină articolul în chestie, din sursă oficială și cu spoială maghiară. Înțelege oricine că amenințările lugubre se adresează în special României, ca să nu mai reproducem și din Introducere grațiozități și invective spuse direct guvernului și oficialității române

...Deunăzi în urma unui articol „pacificator” al ziarului clerical „Alkotmány” ne exprimam dorința să vedem sosind câți mai mulți

Plecarăm. Scosei și dădui tovarășului trei lei și oprii și eu trei.

— Vezi, mă?

— Văz, meștere.

Am umblat până seara să mai găsim vr'un chilipir de lucru, dar nu s'a putut... A doua-zi ne-am sculat de dimineață și hai la bina... Antiprinorul nu venise încă. Întrebăm noi de el, lucrătorii începură să ne spuie:

— Răde de d-v.! Nu vă crede meșteri.

— Așa?! Păi adică m'a ținut trei zile cu vorba! Stăi, că-l fac eu să mă pomenească! Haide după mine, mă! — și plecarăm.

— Ce ai de gând, meștere, să-i faci? — Întrebă tovarășul.

— Ce să-i fac?

— Să nu mai faci vre-o nefăcută să intru și eu în bucluc...

Mă umflai de răs. El ținuse minte minciuna cu omorul și acum căuta să se păzească. Zisei așa, cum i-ai da să n'țeleagă, că ce am de gând să-i fac, o să fie grozav.

— Nu-i fac nimic!

Da' el tot fricos:

— Păi dacă nu-i faci nimic, de ce te lăudași că-i faci?

— Bine, zevzecule, trebuia să ne lăsăm să răză ăia de noi acolea în față? În dos zică ce-or pofti, da' în față n'aș fi răbdat, aș fi altoit vre-unul și poate că nu se mai scula!

Tovarășul meu rămase și mai înfricoșat. Ca să mă inbuneze pe semne zise:

— Dar dacă lucrătorii ne-or fi mințit?

— Așa poate să fie. Și mă gândii că și asta s'ar putea.

— Mă, știi ceva?... Hai să ne mbătăm nițel, ca să avem poftă de hartă, și să ne întoarcem îndărăt.

El nu prea vrea. Eu mă răstii la el:

— Haide!... De nu ne-o primi, i-om trage doar o njurătură...

— Pentru o injurătură nu e belea mare, da' să te oprești numai la ea.

— Numai, dacă ți-e frică de bătaie.

— De, și bătaia e rea.

— Prostule, par'că ești oală să te spargi! Ce e? El dă, tu dai și asta e. Dacă te-a rășbit o rupi de fugă să scapi; dacă l-ai rășbit o rupe el de fugă să scape!

Ne duserăm la un han. Băurăm drojdie. El nu prea vru să bea. Plecarăm trăsniți la bina. Dedeparte începui să strig:

— Hei, domnule, ți-a sosit meșteru și lucrătoru... Noroc să dea D-zeu!

— Noroc, meștere, noroc!

— Ei, ce gând ai? Reteaz'o, intrăm în lucru, că vreau să știu?

— Să intrați.

— Șase lei eu?

— Șase.

— Patru lei lucrătoru?

— Patru.

— Noroc să dea D-zeu!

— Noroc.

— Desbracă-te, mă, și hai după mine.

Începură toți să se uite la mine ca la altă aia.

— Cazi după schelă, domnule...

— Eu... pe schele m'a făcut mama!... M'am suit sus.

— Cărămidă și var!... Ia canciogu în mână, mă, și toarnă ici să pui cărămida drept ca să dau cu pușca... Așa!... Una!... Pune! Și-alta... gata...

Tovarășul punea varul și eu așezam cărămizile, căznindu-mă să le pui drepte ca și talienii. Unii din cei vechi începură să răză; eu le tăiai prafu:

— Mexina!... Nu râdeți, că vă asvârl de sus de-a raca-baca!... Scurt! — N'a mai răs nimeni.

Pe la nămiez m'am pomenit desbătut de-abinele. Trăsei cu urechea și auzii:

— Se cunoaște după beție că e meseriaș! Beția îl face așa golăneț, dar aminteri pare om al dracului! — Am tăcut muche. Ei nu știau că și sărăcia te lasă gol tot ca beția. Două-trei zile m'am făcut beat, ca să se puie greșalele pe socoteala beției, da' mă uitam cu ochii de mi se părea că găuresc și cărămida. La trei zile m'am simțit zidar. Antiprinoru mi-a suit prețul la opt lei pe zi și lucrătorul șase... Am luat bune parale. D'atunci am rămas zidar sadea. Am priceput că în lume îndrăzneala face multe parale. Da' cum s'a brodit: aici și beția a făcut ceva: mi-a slujit de carnet de meseriaș!... Acuși mă gândesc, să nu mă puie dracu la cale să îndrăgesc beția, că ar fi stingere. Tovarășul meu e și el zidar și nu vrea să se mai despartă de mine... Și uite, așa am învățat eu meșteșugul. Îți mulțumesc de cinste, nелcă.

— N'ai pentru ce...

— Să ne vedem în bine...

— Amin!

corbi albi de aceștia, ca trâmbițata „înțelegeră” să se apropie de realizare.

Și uite că în locul corbului alb sosi o... cucuvasă, care — durere — nu ne-a speriat...

Deschideți ochii, Maghiarilor!

„Reichspost” publică un articol de frunte, semnat de Dr. Pattai, fost president al camerei, din care articol scoatem acest pasaj:

„...Ce să zicem, când vedem că tocmai sub lovitura grozavului eveniment care a fost simțit și în Ungaria tot așa de nemijlocit ca și în Austria, se trec cu vederea toate momentele celei mai simple înțelepciuni și sub numirea de coalițiune Croații sunt artificial supuși Sârbilor cari formează minoritatea în țară, unei coaliții, care pentru contele Tisza după cum se vede din răspunsul ce l'a dat la interpelațiile în cameră, are importanță încă tot mai mare, decât mulțumirea cinstită și durabilă a unui popor, care nu-și aruncă privirile peste graniță, ci ar fi, dacă ar fi apărut în drepturile lui, o putere de atracțiune vie în favorul monarhiei. Nu ne aduce aceasta aminte oare de miopia, care a dus în 1873 chiar la desființarea ținuturilor grănițarești, cari au fost create la timpul său pentru apărarea Ungariei și cari cu constituția lor patriarhală și cu credința lor față de monarhie prezintau un adevărat tezaur, la care s'a renunțat din conciliantă față de șovinismul aceleiași Ungarii. Acelaș petec de pământ e acum un teren pentru propaganda pansârbească, care e cu atât mai activă, cu cât poate accentua că la noi credința seceră nerecunoștință, iar amenințarea se premiază.

Nimic nu ne-a păgubit mai mult decât acest simțământ. Cu totul altcum am fi putut pași față de complicațiile din Balcani cu o Croație mulțumită și cu grănițeri cu simțământ adevărat austriac și înarmați până în dinți. Monstruozitatea săvârșită asupra arhiducelui și a soției lui nu s'ar fi întâmplat!

Deschideți ochii, Maghiarilor! Sau credeți, că voi veți reuși să țineți închise grănițele voastre pentru ideea națională, care pulsează în întreagă Europa? Credeți că puteți câștiga milioanele de Români și și mai multe milioane de slavi și Germani pentru statul vostru, când le — refuzați drepturi naționale? Deak a zis în cursul desbaterilor din 1867: „Căderea Austriei ar fi pentru Ungaria o moarte fără înviere!”

Din bucuriile noastre.

Primum următorul: aviz.

„Reuniunea femeilor gr. cat. române din dieceza Gherlei: *Cununa Prea Curatei Vergure Maria*”, obținând aprobarea statutei ei prin decisul înaltului Ministeriu de interne, datat în 29 Aprilie 1914. sub Nr. 79.398 V/c. — a făcut toate dispozițiile de lipsă pentru începerea activității.

Când aducem aceasta împrejurare îmbucurătoare la cunoștința Prea Stimatelor prezidente, — viceprezidente, — și membre de onoare din comitetul diecezan, a căror menire, conform §-lui 33. din statute, este popularizarea scopurilor reuniunii și recivirarea (?) de membri — ne luăm permisiunea a da expresiune speranței, că bucurându-ne de prețiosul sprijin moral și material al tuturor celor chemați, în viitorul apropiat vom putea vedea realizarea scopurilor salutare, în serviciile cărora s'a pus reuniunea noastră, *dintre cari atelierul pentru ornatele bisericesti* (va să zică o sănătoasă concurență națională industriei ovrești, care ne făcea rușine; iată de ce publicăm acest „aviz” la rubrica

bucuriilor noastre. — N. Red.) cu 15 Iulie a. c. deja (?) va sta la dispoziția Prea Onorabilului public și va putea efectua (?) comanda ce i se vor încredința. Comandele sunt a se adresa conducătoarei atelierului: *Silvia Pop*, în Szamosujvár, care va da la cerere și toate deslușirile de lipsă.

Pentru orientarea membrilor înscriși și a aceluia, cari doresc a fi membri la reuniunea noastră notăm, că taxele de membri în modul următor sunt satorite în §-ul 7 al statutei:

a) membrii fondatori vor solvi o taxă de 100 cor.

b) membrii pe viață vor solvi o taxă de 50 cor.

c) membrii ordinari vor solvi o taxă anuală de 2 cor.

d) membrii ajutători, cari vor concurge după plac la ajungerea scopurilor reuniunii.

Taxele de membri sunt a se trimite la adresa casarului reuniunii: *Dr. Victor Bojor*, profesor de teologie în Szamosujvár.

Din ședința comitetului central al „Reuniunii femeilor gr. cat. române din dieceza Gherlei: *Cununa Prea Curatei Vergure Maria*” ținută în Szamosujvár — Gherla, la 21 Iunie 1914.

Dioniziu Vajda,
secretar.

Victoria Karsai,
prezidentă.

Trezirea partidului creștin-social.

Viena, 17 Iulie 1914.

Catastrofa sângeroasă din Sarajevo n'a rămas fără efect asupra vieții politice din Viena. În anii din urmă s'a înstăpânit în cercurile dela conducerea vechei capitale împărătești de pe malurile Dunării o nepăsare, dacă nu chiar un egoism.

Partidul stăpânitor în capitala monarhiei până când a trăit Dr. Lueger a făcut sub conducerea lui ca partid cu influință în Austria de jos și ca cel mai puternic grup, o politică de vederi largi, o adevărată politică monarhistă.

După moartea lui Lueger, orizontul politic al partidului a fost redus tot mai mult și în anii din urmă conducătorii s'au restrâns la o politică de interese locale. În partid era mulțumire, dacă numărul mandatelor nu se schimba esențial. În chestia maghiară s'a perdut curând orice orientare și s'a inaugurat o politică de oportunitate, privită cu ochi buni în cercurile guvernamentale, dar care a pus pe gânduri pe mulți membri ai partidului, iar între naționalitățile nemaghiare a provocat înstrăinare și confuziune. Evenimentul din Sarajevo i-a trezit însă brusc pe conducătorii partidului creștin-social și le-a deschis ochii față de pericolele politice, căreia a căzut jertfă acela, care ar fi avut capacitatea să înlăture aceste pericole. Pătrunse de pierderea mare, miile de participanți la adunarea de doliu din Rathaus au proclamat convingerea politică a arhiducelui Francisc Ferdinand ca un bun comun. Adunarea aceasta a fost o manifestațiune măreață pentru ideea Austriei mari, a cărei speranțe erau încorporate în fostul moștenitor.

Programul Austriei mari și realizarea lui e posibilă însă numai dacă se rupe orice legătură cu sistemul heghemoniei maghiare.

Manifestațiunea din Rathaus e deci începutul reluării luptei împotriva aspirațiilor imperialiste a Maghiarilor. Și în legătură cu aceasta manifestațiune e de cea mai mare im-

portanță epizodul ce s'a petrecut după câteva zile în Rathaus. Primarul Dr. Weiskirchner a întâmpinat un grup mai mare de excursioniști din România cu cuvinte deosebit de cordiale, exprimându-și dorința ca legăturile între Viena și București să fie iarăși acele, cari au fost pe timpul lui Lueger. Și primarul Vienei a făcut cu acest prilej promisiunea, că la toamnă va vizita capitala României.

Aceste sunt simptome cari nu-i permis să fie desconsiderate căci ele vestesc o întorsătură favorabilă pentru viitor.

Dela secțiile „Astrei”.

RAPORT

făcut în ședința secției școlare a Asociațiunii, ținută la 30 Iunie v. a. c. în Siblu, relativ la organizarea subsecției învățătorilor.

Onorată secție școlară,

Incep prin a aduce recunoscătoare multumiri onoratei secții școlare, care prin stăruința sa remarcabilă, a făcut posibilă intrarea învățătorimii noastre în secțiile științifice ale Asociațiunii. Distincția aceasta constituie de sigur o frumoasă mângăere pentru acei nerăsplătiți muncitori fără nume cari au fost și în trecut și sunt și astăzi cei mai credincioși ostași ai Asociației, și prin ea luptătorii entuziaști ai culturii românești. Căci e suficientă chiar și numai o privire sumară peste rapoartele anuale ale Asociațiunii spre a ne câștiga convingerea, că în propaganda culturală mai sistematică, pornită cu câțiva ani în urmă de conducătorii instituției în numele căreia am venit astăzi să ne înfrățim gândurile și munca noastră — învățătorimea n-a pregetat a se pune cu toată însuflețirea în slujba acestei însemnate mișcări de prefacere și de înălțare a satelor noastre. Și dacă cu toate acestea, munca ei atât de folositoare n'a fost totdeauna apreciată și răsplătită de cei ce erau datori s'o facă, cu atât mai vărtos au motiv să se bucure astăzi, când această activitate culturală, le este recunoscută în cea mai frumoasă formă morală de reprezentanță supremă a culturii românești, de Asociația pentru literatura română și cultura poporului român. Vă asigur că acest frumos gest, va forma un puternic impuls pentru învățătorimea noastră de-a servi și în viitor cu o perseverență ascendentă și cu un avânt tot mai înălțător complexul de probleme obștești, cari frământă sufletul conducătorilor puși la cârma Asociației.

După această scurtă digresie de condescendență față de areopagul culturii ardeleni, dați-mi voie să trec în calitate de raportor la înșă chestiunea înființării subsecției învățătorilor fixată în programa lucrărilor noastre.

Învățătorimea noastră — în urma unei fatalități istorice n'a avut norocul să poată fi concentrată sub aripile ocrotitoare ale unui singur standard românesc, cum s'a întâmplat aceasta cu corpul didactic, primar al altor neamuri din patria noastră. Și aici găsim din cele mai mari piedeci, cari s'au pus în drumul spre progres al învățătorimii și prin ea ridicării școlii primare la rangul de *forță direcțională* în cultura satelor noastre. Singura organizație de care s'a putut bucura, a fost aceea a „Reuniunilor”. Ele se găsesc de câteva decenii — am putea spune dela data organizării învățământului public prin corpurile legislative ale țării — la ambele confesiuni românești susținătoare de școale. Astăzi însă această formă n'o mai întâlnim pretutindea căci d. p. în arhidieceza ortodoxă a Transilvaniei, Reuniunile au fost cassate și înlocuite prin conferențele învățătoresci anuale și treilunzile Reuniunile acestea cari oferiau membrilor însemnată independență de acțiune, n'au putut lua o dezvoltare mai simțitoare asupra școlii primare și nici învățătorimea n'a putut realiza cu ajutorul lor problemele mari ce și le-a luat ca ideal comun. Atmosfera intelectuală materială neprielnică în cari s'au săbătut de înființarea lor, lipsa de sprijin și de înțelegere a mediului urban și rural, piedecile externe interne cari anihilau posibilitatea unui învă-

mânt normal și sănătos, alături de lipsa adeseori reliefată a unei conduceri luminate, sunt cauze cari n'au îngăduit reuniunilor învățătorești să se prefacă în *forțe reale* ale vieții noastre școlare și naționale. Dar ele n'au putut atinge acest ideal și din motivul, că lucrau cu desăvârșire izolate unele de altele. Nu exista elementul de coeziune, care să ducă la crearea unui contact viu, puternic și permanent. El s'ar fi putut realiza într-o măsură oarecare prin schimbul de delegați ce ar fi avut loc la adunările generale ale reuniunilor de ambele confesiuni. Lipsind însă întâlnirea personală și schimbul de idei între membrii reuniunilor din diferitele colțuri ale țării, ele își irosiau puterile într-o lucrare răsleață, care suferă pe de-o parte de meteahna unei *indrumări pedagogice sigure*, iar pe de alta de aceea tot așa de importantă a *unității*.

A doua formă de organizație o constituie *conferențele învățătorești*. Nici ele nu corespund întru toate cerințelor corpului didactic. Cea mai de căpetenie obiecțiune care se ridică împotriva lor este, că nu pot funcționa fără tutelă. Iar aceasta se consideră ca o restrângere a libertății și independenței, reclamată în mod statornic de învățătorime. Dar această tutelă prezintă — cred — și avantajii vrednice de apreciat. Astfel se crează de pildă prin intermediul lor o *disciplină intelectuală* în rândurile învățătorimii prin reglementarea discuțiilor, se îndrumă preocupările ei într-o direcție unitară, iar chestiunile pedagogice se adâncesc cu mai multă înțelegere și temeinicie. În chipul acesta infuziunea de idei nouă puse în circulație de către conferințe, dă naștere unui impetuos proces de *intelectualizare* succesivă a învățătorimii și prin ea de *reintegrare deplină* a școlii primare române în drepturile ei firești.

Trebuie să constatăm însă, că nici aici nu întâlnim o legătură mai strânsă rezultată din contactul direct, întrucât conferințele se țin aproape la același termen, iar membrii lor își desfășură munca de 2 zile fără a fi cunoscuți în mod nemijlocit de tovarășii lor din celelalte cercuri conferențiere. Schimbul de idei lipsește deopotrivă cu asocierea forțelor, două condiții esențiale pentru deslegarea oricărei probleme școlare de valoare generală.

Învățătorimea noastră și-a dat și ea seama, că aceste cadre în cari a lucrat până acuma, nu mai corespund necesităților tot mai mari și mai complexe ale școlii primare și în același timp nu mai satisfac nici noilor orientări și interese ale corpului didactic primar. Astfel a răsărit ideea federației învățătorime românești din ambele mitropolii ardelenne, în vederea aceluiași probleme și aspirații profesionale. Pentru înfăptuirea acestui ideal s'a convocat în 1913 la Cluj un congres învățătoreșc la care aveau să participe învățătorii români din toate părțile Ungariei. Ideea a fost primită cu o însuflețire generală și învățătorii au pornit o întinsă propagandă pentru congres, atât prin întâlniri particulare cât și prin presă cu deosebire prin „Gazeta învățătorilor” din Șimleu. Norocul însă, nu i-a favorizat, căci guvernul a interzis ținerea congresului pe motiv că cel ce l'a convocat (D. A. Lazar) nu este îndreptățit la așa ceva. Această opreliște a provocat o adâncă depresie în sufletul învățătorimii, care nici astăzi n'a dispărut. Căci congresul dela Cluj avea să fie cel dintâi prilej de intrinare a învățătorimii române în scopul organizării sale. Visul după care alerga de atâția ani, avea să ia forme de concretizare în vechea cetate a Ardealului românesc. Spulberarea neașteptată a acestui vis plin de lumină, i a resemnat pe mulți. Dar nu toți luptătorii s'au dat biruiți. Fiindcă în ordinul de opreliște se pretextase și motivul de deosebire confesională, apoi lipsa autorizației din partea autorității bisericești, câțiva învățători ortodocși din Bănat, au făcut o adresă către consistorul mitropoliei orto-

doxe din Sibiu, în care cereau încuviințarea unui congres general al corpului didactic primar din întreaga mitropolie, dar sub conducerea autorității bisericești. Consistorul a admis cererea, și astfel a convocat *primul congres* al învățătorilor români din mitropolia ortodoxă pe ziua de 23 August a. c. la Arad.

Ce rezultate va da acest congres pentru școala noastră, astăzi nu putem s'o știm încă. E suficient însă să mărturisim, că prin convocarea lui s'a împlinit o veche dorință a învățătorime, care a primit vestea convocării cu bucurie unanimă. Față de *ancheta* învățătorilor din Sibiu ținută la 1907 în chestiunea salarizării, congresul dela Arad înseamnă de sigur un progres în silințele de emancipare treptată ale corpului nostru didactic. Nu vom întârzia a recunoaște însă, că acest congres, prin împrejuraarea că îmbrățișează numai pe învățătorii ortodocși, nu este în măsură să satisfacă tendinței de concentrare a întregii învățătorime românești.

Din aceste expuneri rezultă în mod logic nevoia aflării unei modalități, care să ne ducă la organizarea, mai ales sufletească, sub o *unică egidă*, a corpului didactic primar întreg. Ne bucurăm peste măsură, că ea a fost descoperită în cadrele primitoare ale Asociației. Adevărat, că deocamdată numărul învățătorilor intrați în secțiile științifice este destul de redus în proporții cu totalitatea corpului didactic primar.

Ne place a crede însă, că acesta e abia cel dintâi pas mare, după care vor urma succesiv ceilalți făcuți tot de Asociație spre înfăptuirea idealului de *asociere* a întregii învățătorime române din Ungaria, fără deosebire de confesiune. Prin aceasta se va deschide drumul luminat al înfrățirii dascălime românești și aceeaș comoară de simțiri și de făpturi roditoare și se va îndruma spre o unitate organică de adevărată renaștere întreg învățământul primar românesc. Așa se creiază cele două mari forte — școala și dascălul — din a căror contopire armonică răsare norocul și țăriia ori căruia popor: înălțarea morală, avântul intelectual și bogăția economică a țărânilor din satele fără număr...

În firul acestor idei găsim, prin urmare, foarte necesară înființarea unei *subsecții a învățătorilor* în cadrul secției școlare. Ea va cuprinde pe toți învățătorii aleși, pe reprezentanții Reuniunilor învățătoresci, pe revizorii respective referenții școlari ai ambelor confesiuni românești, apoi pe profesorii tuturor școlilor normale și în fine pe membrii cari vor fi propuși în viitor spre admitere în sinul nostru. Subsecția se va constitui în ședința separată ce-o va ținea după amiază, alegându-și un președinte și un referent și în fine stabilindu-și programul de muncă. De astădată prezint onoratei secții școlare schița de chestiuni cari mi s'au părut de-o actualitate mai arzătoare în legătură cu situația excepțională a învățătorimii și a școlii noastre primare.

Ea ar fi următoarea:

1. Reforma școlii primare în conformitate cu trebuințele reale ale țărânilor noastre.
2. Reforma planului de învățământ.
3. Manualele didactice.
4. Școala activă.
5. Învățământul alternativ.
6. Cantinele școlare.
7. Cooperativele școlare.
8. Chestiunea utracvismului în școala primară.
9. Asocierea succesivă a întregii învățătorime sub scutul Astei.
10. Colaborarea sistematică a învățătorilor la revista „Transilvania”.
11. Activitatea extrașcolară.
12. Biblioteci pedagogice.
13. Cursuri de vară.
14. Situația materială a învățătorului.
15. Poziția socială a învățătorului.
16. Raportul dintre preot și învățător.
17. Clasificarea învățătorilor.

18. Birou statistic permanent relativ la școala primară.

Subsecția va avea datoria să stabilească în mod provizor programa sa de lucrare, alegând la început 1—2 dintre problemele indicate, spre a se ocupa de ele în chip amănunțit.

Rog deci on. secție școlară, să admită înființarea subsecției învățătorilor.

Sibiu, 30 Iunie 1914.

Dr. Ion Mateiu.

Din Diciosânmărtin.

— 13 Iulie 1914.

În 12 Iulie seara s'a ținut aici concertul teologilor din Blaj pus la cale de „Reuniunea femeilor” din comitatul nostru, precum și teatrul jucat de diletanții din loc și jur.

Pentru întâia dată a cântat în orașul nostru corul unor teologi români, pentru întâia dată s'a jucat aici teatru, de către diletanții din loc. Acest fapt a atras toată inteligența(?) comitatului nostru, ba au venit și o mulțime din depărtări și chiar și mulți străini din loc, cari au ascultat cu mare atenție programul bogat și variat, deșteptând respectul tuturor reprezentanților(?) ca o mare manifestație culturală și artistică românească. Pe lângă gradul de cultură a poporului român a stârnit admirație generală unirea și însuflețirea cea mare, atât a celor de pe scenă cât și a publicului ascultător, iar străinii au putut vedea încă o dată, că suntem un popor demn și cult, care trebuie luat în seamă și respectat pentru toate calitățile sale.

Teologii blăjeni, veniți în număr de 18, au executat frumoasele cântări *Dorul Ardeleanului* și „*Domnitorii români*” de A. Popoviciu, în cari s'a manifestat toată poezia muzicii românești, escelând prin disciplina și rutina, de care dispun, și prin tonul frumos și adevărat artistic al cântăreților.

Inceputul l'au făcut cu marșul „Pajura dublă” de Wagner, care a făcut o impresie foarte frumoasă, în timpul acesta trist — fiind o manifestație a patriotismului și dinasticismului nostru.

Declamările frumoase din Coșbuc și Vlăhuță au arătat o nouă fază a gradului înalt și frumos de cultură a fiitorilor noștri preoți.

Trebuie să remarc rolul de dirigent al corului al dlui Emil *Ștefănuțiu*, student în teologie, care a venit din Năsăud.

A urmat comedia într'un act „Trei doctori” jucată de tinerimea din loc și jur cu succes multumitor pentru ea și foarte bine primită și aplaudată de întreg publicul.

Între diletanți trebuie să amintesc în primul rând pe dnul avocat *dr. Virgil Rădeșiu*, care prin rolul său frumos, prin jocul și masca frumoasă a produs mult haz și a secerat mari aplauze. Trebuie să amintesc apoi rolurile drăguțe și jucate cu multă pricepere a dsoarelor *Miși Căluțu*, *Victoria Chețian* și *Ella Zehan*.

Succesul general poate să se atribue însu fletirii, priceperii și simpatiilor ce le are preșidenta reuniunii, dna *Aneta Zehan n. Pap*, care a adus multe jertfe.

Dansul a durat până în zori luând parte 200 persoane dintre cele 400 câte erau de față.

S'a incasat peste 600 cor., rămânând un frumos venit fondului reuniunii.

O reprezentație națională atât de frumoasă nu s'a mai pomenit în orașul nostru, iar o petrecere atât de cercetată nici chiar la străini.

Dr. E. F.

„KRISTÁLY”
FABRICĂ DE SPĂLAT CU ABURI
CLUJ (KOLOZSVÁR).

Pachetare gratuită.

La lucrări de peste 10
coroane. expediarea se
face franco. (Ki 1548—52)

Curățire și vopsire chimică
de haine în orice culoare.

Călcare lucie de gulere. Co-
mandele din provincă se execută repede.

Pașici și „Pester Lloyd”.

„Leipziger Nachrichten” a publicat declarațiile făcute de primul ministru Pașici unui colaborator:

„Noi nu ne amestecăm — a spus primul ministru Pașici — în afacerile interne ale Austro-Ungariei, să ne dea și Austro-Ungaria pace în sfârșit. Ne dau nouă destul de lucru supușii noștri din noule teritorii, cari le-am câștigat în război. Societăți politice, publice și secrete, cari nu sunt chiar plăcute guvernelor și de cari bucuroși s'ar scăpa ele, există doar în Germania, Franța și Italia, dar în contra lor guvernele nu au la îndemână mijloace legale. Destule atacuri dușmănoase s'au îndreptat împotriva mea și a guvernului. Avem destule neazuri cu poporul nostru și cu pasiunile politice ale partidelor, iar lupta, ce avem să purtăm împotriva acestora nu ne lasă timp, ca să avem grijă și de acei cari trăiesc dincolo de granițele noastre și se numesc sârbi, sau tind spre o unire cu noi. Ne-am obișnuit de-abinele să auzim că frații noștri, cari trăiesc în Austro-Ungaria, sunt asupriți și li se aplică un tratament dușmănos, dar aceasta pe noi nu ne mai agită. Noi nu luăm parte la conjurațiile lor, dar știm că lucră vremea în locul nostru”.

„Pester Lloyd” se ocupă în primul său cu declarațiile aceste.

„D. Pașici — scrie Pester Lloyd — are de fapt foarte mult de lucru: cu o mână iscălește decretul pentru revocarea reprezentantului diplomatic al Serbiei din Constantinopol, decret menit să fie o satisfacție pentru monarhia noastră, iar în aceeași vreme cu cealaltă mână imprimă un primarticol în „Samouprava”, organul acreditat al guvernului, în care se lămurește punctul de vedere, că organele guvernului Sârbiei nu poartă vina pentru ideea iredentistă a propagandei pansârbești, iar o propagandă națională nici pe deaparte nu poate însemna tradare înaltă și peste tot dacă poporul sârbesc e accesibil pentru tendințele pansârbești, de fapt se află într-o situație defensivă, căci în Austro-Ungaria stăpânește doar ideea Austriei-mari, care se îndreaptă direct împotriva poporației și sentimente sârbești. Vinovatul este nu reprezentantul revocat din Constantinopol, d. Gheorghievici, ci Pașici, care a provocat pe toți reprezentanții Sârbiei să păsească în presa din străinătate împotriva învinuirilor presei austro-ungare. Reprezentantul Sârbiei din Petersburg d. Spalaicovic a ascultat de acest ordin și i-a scuzat pe criminalii pansârbi cu motivarea că poporația sârbească a fost amărită din cauza represaliilor ce vin din Viena. Lui i-a urmat, ca al doilea pe tribuna publicității europene, reprezentantul din Paris, d. Vesnici. Acesta a vorbit și mai elocvent decât colegul său din Petersburg. Șeua acestuia, anume că atentatul din Serajevo e o consecință a disperării Sârbilor din Bosnia, provocată de asuprirea vieneză, se poate găsi și în atacurile acestuia plus ascuțitul tonului și nemaipomenita insinuație, că în Serajevo și Zagreb s'ar fi săvârșit, la îndemnul organelor oficiale ale monarhiei, fapte criminale, cari se deosebesc de un program numai prin atât, că nu s'a vărsat sânge. Aceste le-au scris reprezentanții regatului sârbesc, cari cu toate aceste au rămas nepepedșiți. Sărmanul reprezentant din Constantinopol e în comparație cu aceștia un nevinovat copil orfan. Tot ce a făcut el a fost că într-o scrisoare blândă a rugat ziarele din Constantinopol să observe mai multă rezervă față cu știrile din Viena și Berlin și să refuze rapoartele nefavorabile pentru Sârbia. Dar dacă reprezentantul din Constantinopol e ca un copil orfan cu sufletul curat pe lângă reprezentanții Spalaicovic și Vesnici, acești doi sunt iarăși numai causeri inofensivi, față cu ceea ce a prestat d. Pașici în acest interlev.

„Să dea în sfârșit pace Sârbiei! Aceasta isbuenire de supărare și nerăbdare e de fapt foarte caracteristică. Acest ton îl întrebunțează numai un om, care voiește să facă lumea să creadă, că el mai are ceva de gând”.

„Neue Fr. Presse”, numărul ce ne sosește astăzi seară, spumegă cam în același fel. Cum îndrăznește un ministru străin, să spună, că frații lui, din monarhia noastră, sufăr!...

Dar noi înțelegem furia semitelor noștri. După atentat presa maghiară se năpustise cu o adevărată furie asupra regatului sârbesc alarmând monarhia cu cele mai îngrozitoare știri,

cari s'au dovedit apoi toate de născociri. Alarma presei maghiare nu s'a dat însă numai la întâmplare, ea a fost un bun mijloc de a nu da răgaz rațiunii ca să-și dea seama de cauzele adevărate cari au provocat stările din sudul monarhiei, cărora a căzut jertfă chiar cel mai nevinovat. Alarma și acuzațiile la adresa regatului sârbesc a fost foarte natural cel mai bun mijloc de a acoperi operațiunile imperialismului șovin maghiar, care a creat terenul de nemulțumire, prielnic ideilor pansârbești. Protestul și amenințarea cuprinse în cuvintele primului ministru al Serbiei de sigur au făcut să tresară conștiința vinovată a cercurilor stăpânitoare ungare și organul german al guvernului ungar cu o neliniște nervoasă se grăbește a-l face responsabil pentru toate relele pe șeful guvernului sârbesc, care de abia își mai poate menține situația acasă la el. Primul ministru sârb a atins însă coarda cea mai simțitoare: **asuprirea națiunilor nemaghiare**, și pentru aceasta și-a atras droaia de acuzațiuni din partea organului guvernului ungar.

Din durerile noastre.

Ni se scrie:

Prea Onorată Redacțiune!

Imi iau libertatea a Vă aduce la cunoștință, că pe frații noștri maghiari în frunte cu faimosul Ferenczi, în ziua de 9 Iulie c. îi scutura frigurile cele de moarte de frica bombelor românești...

Iată din ce le-a venit spaima: Prea onoratul domn Ioan Bucur, protopopul districtului Indol, pe ziua de 10 Iulie a. c. a invitat preoțimea tractuală în biserica centrală din *Iara de jos* la deprinderile sufletesti — cvart II — pentru mărturisirea și cuminecarea preoților. Cu aceasta ocaziune avea să se celebreze „requiem” și să se servească parastas pentru moștenitorul de tron și soția Sa, asasinați.

Sosind protopopul în Iara, în ziua anunțată, și venind către biserică, amăritul de protopreot Ferenczi a fost atât de obraznic, de a atacat pe stradă pe șeful tractului, luându-l la întrebări: ce adunare face? ce voește cu Românii în Iara? și de ce nu a anunțat adunarea?

După ce i s'a spus, că preoțimea tractuală este invitată pe ziua de astăzi (10 Iulie) ca după mărturisire, în corpore să celebreze liturgia, care va fi „requiem” și parastatul pentru moștenitorul de tron, am scăpat de nu am fost huițuiți din casa lui Dumnezeu, nu a trebuit să ne mărturisim iarăși între sulțile jandarmilor, ca înainte de asta cu 8 ani.

Ar putea dl Ferenczi să se modereze puțin, și să mai lase din șovinismul, ce-l irită, dacă voește pacea cu Românii!

Ar fi un lucru foarte potrivit și salutar pentru muntelui noștri din munții apuseni, dacă s'ar ținea și aici în Iara o adunare populară, ce de mult o dorec harnicii noștri munteni, cari și la adunarea din Alba-Iulia cu sutele au alergat să ia parte când s'au făcut protestările în contra episcopiei maghiare dela Hodorog.

În cauza aceasta mult dorită cu profundă venerațiune vin a ruga pe prea on. redacțiune punându-Vă în înțelegere cu capii noștri mult iubiți, a mijloci în decursul verii acesteia ținerea unei adunări populare aici în Iara-de-jos.

Cred, că dlui Ferenczi harnicul slujbaş și celorlalți dni din Iara nu le-ar fi spre bucurie și plăcere, dar totuși s'ar convinge, că Românii nu sunt atât de răi și de periculoși, precum îl cred, ca să se folosească de bombe contra lor ca în Serajevo.

Iara-de-jos, la 11 Iulie 1914.

Cu deosebită stimă:

Ioan Lucaciu, preot român.

Persecuțiunea Sârbilor dela noi.

Confiscarea casetei partidului radical sârbesc și a fondului pentru statuia lui Milețici. —

Contele Tisza a declarat în parlament — la interpelația contelui I. Andrássy — că „loialitatea Sârbilor din Ungaria nu se poate trage la îndoială”. Cu toate acestea în vremea din urmă le-a mai dat două lovituri, menite să stingherească în activitatea lor politică și să-i jignească pe teren cultural — cu un cuvânt: să-i împiedece în afirmarea lor.

Sârbii din Ungaria și Croația voiau să-i ridice o statuie în Neoplanta fostului lor conducător, Svetozar Milețici. Rezultatul sumelor intrate în acest scop, deja de treisprezece ani le cvitează în coloanele sale ziarul „Zastava”, al cărui fondator a fost Milețici.

Abia acum i-a venit în minte poliției, la ordin mai înalt, că colecta nu e permisă. Astfel apoi a pedepsit pe directorul de bancă Popadici și pe redactorul Clișin la câte 200 cor. amendă (ori 10 zile temniță ordinară) confiscând totodată fondul strâns de șasesprezece mii și 167 coroane în număr.

Redactorul „Zastavei” Clișin e pedepsit și a doua oară la 100 cor. amendă (ori 5 zile temniță) pentru că a publicat în ziarul său că primește contribuții benevole pentru sprijinirea partidului radical sârbesc. Totodată se confiscă și caseta partidului, care de asemenea are adunați bani frumoși, deși încă nu se precizează cât.

Ambele sume considerabile sunt confiscate definitiv și vor servi pentru scopuri maghiare... filantropice — adică pentru reprimarea „agitației” naționaliste, cu politică nepermisă de guvern și cu statui de-ale revoluționarilor sfinți.

Și ca un contrast izbitor — după cum spune melancolic un avocat sârb naționalist — pe când Sârbilor li se confiscă fonduri strănse pentru scopuri culturale și colectate cu permisiunea legii; deputații maghiari din opoziție se duc în America să stoarcă dolarii muncitorilor pribegiti, ca apoi acasă să facă corupție cu ei la alegeri...

Ce să faci: una e legea și alta dreptatea ungurească, în urma căreia și nouă Românii ne zac fonduri în păraginire... de stat.

Din Viena.

Parastas pentru arhiducele Francisc Ferdinand.

Viena, 15 Iulie.

Duminecă 1 (14) Iulie c. ora 11 a. m. s'a oficiat la capela română de aici un parastas pentru fericita odihnă a neuitatului arhiduce Francisc Ferdinand și a soției lui ducesa de Hohenberg. Această hotărâre s'a luat în ședința de doliu pe care comitetul bisericesc a ținut-o sub prezidenția dlui Dr. Sterie Ciurcu. În cuvinte foarte duioase d. Dr. Ciurcu a vorbit despre personalitatea arhiducelui „nădejdea monarhiei și a neamului românesc”. De el au fost legate toate speranțele noastre și totă credința în zile de mai bine... Membrii comitetului au ascultat duioasa cuvântare în picioare, ridicând apoi imediat ședința.

Capela a fost foarte frumos îndoliată în negru și verdeată. A asistat foarte multă lume. Remarc pe: P. S. S. Dr. Miron Cristea, episcopul Caransebeșului, d. Mavrocordat, ministrul României la Viena cu dna, și d. Telemac secretar de legăție, consulul general al României cu întreg personalul consulatului, reprezentanți ai ministerului de interne și externe, dna prof. Aurel C. Popovici, d. profesor Neculai Teclu, membru al Academiei române, profesorul Dr. Vasile Gheorghiu dela universitatea din Cernăuți, doamna și d. consilier Gramatovici. Dr. Ipolit Tarnavski predicator catedral și deputat în dieta Bucovinei, major Ciurcu, domnii Dri. Ioan Cuparescu, Lazar Popovici, Marius Sturza, Dr. le-

AGA-GOMME: Calitatea excelentă a acestei hârtii de țigarete o dovedește cenușa albă ca zăpada ce rămâne în urmă. — 1 cârtică cu 80 foite 4 fileri.

(Bo 2236)

nel Hozan cu doamna, reprezentanți ai „României June”, foarte mulți ofițeri și studenți. Serviciul din a fost oficiat de S. S. părintele Coriolan Monția din Siclău (comitatul Aradului). P. S. S. Dr. Miron Cristea a citit rugăciunile de iertare. Răspunsurile au fost date de corul „Rom. June” sub conducerea dlui Medrea. Parastasul a fost oficiat în mijlocul unei dureri generale și a unei liniști solemne. După „vecinica pomenire” d. Dr. Sterie Ciurcu a prezintat ministerului de interne și externe condoleantele coloniei române din Viena.

Românii au fost totdeauna poporul, care a știut ce este recunoștința. Și când Francisc Ferdinand va fi uitat și de către popoarele monarhiei, precum este uitat astăzi în Viena, lângă mormântul Lui, acolo departe, între păduri pe malul Dunării se va găsi totdeauna iubirea și recunoștința acestui neam fără noroc...

La toamnă studenții români din Viena se vor duce în peregrinaj la Artstetten și vor depune o coroană pe mormântul Lui....

Asistent.

INFORMAȚIUNI.

Box.

La Paris a avut loc săptămâna trecută un foarte important match de box. Atletul american de rasă albă, Frank Moran, a boxat cu năpraznicul negru Jack Johnson, ca să-i smulgă șampionatul lumii. Vă spun numai decât că n'a isbutit. Invingător a fost tot Johnson; dar, cu toate că Frank Moran s'a arătat a nu fi din stofa marilor boxeri, șampionul lumii l-a invins numai la puncte, într'un răstimp de douăzeci de runduri. Matchul a fost departe de a prezenta interesul la care ne-am fi așteptat.

Lupta între cei doi uriași a fost cât se poate de inferioară. Negrul Johnson s'a arătat eminent la defensivă — și aceasta nu a mirat pe nimeni căci toată lumea știe cât de bine posedă el știința boxului — dar ca ofensivă a fost cu mult mai prejos lui însuși. Între Jack Johnson care a boxat săptămâna trecută la Paris și Johnson de acum patru ani care l-a adormit la Reno cu un croșet formidabil pe teribilul fost șampion al lumii Jeffries, e o prăpastie. Șampionul de azi al lumii a pierdut trei sferturi din vlagă care-l făcea până acum invincibil...

În luna Octombrie el va boxa la Londra cu un alt negru pentru șampionatul lumii. Viitorul său adversar, Sam Langford, trece drept cel mai viguros pumn de astăzi. Ori care dintre acești doi boxeri de culoare închisă ar eși învingător șampionatul lumii tot un negru îl va deține. Și luerul acesta face desperarea sportmanilor de rasă albă.

Să vedem acum cari sunt „nădejdiile albe” cari ar putea smulge coroana lumii de pe fruntea boxerilor negri? Pe Frank Moran putem să-l înlăturăm dintru început; știința și temperamentul său l-au arătat inapt de a pretinde la șampionatul de box al globului. Rămâne așa dar albul american Gunboat Smith, care trece cel mai puternic boxer de rasă albă; apoi miracolul pugilistic care se numește francezul Georges Carpentier, actualul șampion al Europei de toate categoriile, și care se va măsura în curând la Londra cu confratele său Gunboat Smith. Invingătorul acestui match va avea să boxeze apoi cu americanul Young Ahearn cel cu mușchii de oțel.

Vedeți dar că șampionatul lumii de box se prezintă pasionat. Cei mai strașnici atleți ai pământului se vor măsura pe arenele din Londra și Paris. Sunt sigur că aceste evenimente sportive vor interesa în cel mai înalt grad pe Români din Ardeal, în sufletul cărora educațiunea fizică a deșteptat un ecou așa de frumos.

Știința boxului mai ales are tot dreptul la simpatii lor. Ea rezumă și concentrează toate celelalte sporturi la un loc. Ea constituie „cea mai nobilă știință a apărării” după expresia lui Maurice Maeterlinck. De altfel, Români din Ardeal au avut, pare-mi-se, prilejul s'o aprecieze când cu manifestările sportive din Orăștie. Am citit cu mult interes în „Românul” darea de seamă a acestor serbări, precum și frumoasa ardoare pe care a iscat-o în spectatori demonstrația de box la care s'au dat în arenă doi tineri atleți români.

Boxul, ca tot ce este într'adevăr frumos și util, e cu atât mai iubit cu cât e mai bine cunoscut.

Adrian Corbul.

Arad, 18 Iulie 1914.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, în unele locuri ploi cu furtuni.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă. Temperatura la amiază a fost 20.6 C.

Nouă școală românească în Arad. În ședința de ieri a comitetului parohial gr. or. din Arad s'a hotărât deschiderea unei școli primare noi în districtul Pârneava. Abia se împlineste anul dela deschiderea școlii noi din Segă, ridicată prin contribuția de 24 mii cor. a „Victoriei” și astăzi tot la inițiativa și stăruința dlui Sava Raicu, directorul băncii și președintele comitetului parohial — se deschide a treia școală elementară românească în Arad-Pârneava. „Biserica și Școala”, organul oficial al consistorului arădan (care — între paranteze fie zis — la redacție nu ni se trimite) publică în numărul recent concursul pentru împlinirea postului de învățător la școala de nou înființată.

Regele Petru nu își mai reocupă tronul. După o știre necontrolată în cercurile din apropierea curții sârbești se afirmă că regele Petru nu-și mai reocupă tronul iar puterea suverană a trecut definitiv în mâinile moștenitorului Alexandru și nu peste mult va avea loc și încoronarea lui de rege. Pe la mijlocul lui August, regele Petru va părăsi Vranjskabanja, unde petrece de prezent și se va duce la Ribazki-banja, unde va face o cură de mai multe săptămâni. De aci se va duce la băile din Arangelovici și apoi se va hotărî că oare pentru completarea curei să mai viziteze încă vre-o localitate balneară din străinătate.

Unde e d. Stroescu? Ni se scrie: „Într'un număr mai nou al „Românului” am citit, că Ilustr. Sa d. V. Stroescu a dăruit pe seama unei școlae suma de 1000 cor. În iarna trecută am făcut și eu o rugare ca să primim și noi ceva ajutor pentru zidirea școlii noastre, însă mi s'a răspuns, că Ilustr. Sa nu e acasă, ci petrece în străinătate și după întoarcerea sa se recurg din nou. De trei ori am fost provocați, ca să ridicăm edificiu nou, căci altcum ni se detrage ajutorul de stat. În toamna ce urmează la școala de stat se ridică al doilea post cu tendința vădită ca școala noastră să înceteze, căci într'o așa mică comună 3 puteri didactice sunt prea multe. Din puterile noastre proprii nu putem zidi, căci în înțelesul adevărat al cuvântului poporul flămânzește; iară dacă ni se detrage ajutorul nu putem plăti noi pe docinte, căci comuna bisericească numai 200 cor solveste anual însă și cu acelea e în testanță de 3 ani. — Voim din nou a recurge pentru ajutor, ce de nu-l vom primi cu durere trebuie să ne supunem dispozițiilor mai marilor noștri lumești. Perderea va fi cu atât mai mare, căci vom pierde un focalar al culturii rom. în Maramurăș, la periferii unde și așa cu greu ne putem apăra cele moștenite dela strămoși.

Mă rog, binevoiti a răspunde dv. sau oicine poate să-mi răspundă, că unde se află de prezent Ilustr. Sa d. V. Stroescu și oare primim și noi ajutor sau ba? — Cu stimă Văleni-Mikolopatak la 15 Iulie 1914. p. Aknasugatag, (com Maramoros). Iuliu Ardelean preot.

Monument ostașilor români morți în războiul din 1877 și în campania militară din 1913. Mercuri a avut loc la primăria din Iași o consfătuire a fruntașilor orașului pentru ridicarea unui monument în amintirea vitejilor ostași ieșeni morți în războiul dela 1877 și în campania militară din 1913. S'a ales un comitet de 15 membri care se va ocupa în deaproape cu aducerea la îndeplinire a acestei inițiative. Acest comitet se compune din I. P. S. Sa mitropolitul Moldovei Pimen, dnii G. Mărzescu, primarul orașului, general Lambrino, G. Săndulescu prefectul poliției, P. Fântănar, prefectul județului, C. Stere, rectorul universității, I. Burada, prim president

al Curții de apel, I. C. B. Penescu, decanul advocaților.

Despărțământul Buzias al „Astrei”. a ținut — după cum ni se scrie — adunarea de astădată în frunțașă comună Hitiaș, Marți în 24 Iunie a. c. v. Prea On. Domn protopresbiter Ioan Pepa directorul despărțământului însoțit de comitet, și în prezența dlor Ioan Chișozan și d. inv. G. Păru din Cheveresul-mare, Avram Ciocoi și Pavel Drinca din Vucova, I. Gherban, C. Iancovici și frunțașul econom I. Gheța din Sârbova; iar din Racovița preotul George Costescu. (Unde sunt ceilalți preoți și învățători?) D. Ioan Pepa a deschis adunarea prin un discurs foarte actual, bine apreciat. D. G. Păru a ținut o conferință despre „Datorințele părinților față de creșterea copiilor”, Părintele A. Ciocoi vorbește despre urgisita patimă a beției, combatându-o prin icoane din viața poporului și cu argumente, foarte nimerite. Dânsul a fost ales membru în comitet. — Cor.

Membrul Zemstvouului rusesc din Basarabia la regele României. Ni se anunță din Sinaia, că membrii Zemstvouului rusesc, din Basarabia au fost Joi în Sinaia unde M. S. regele Carol I-a primit în audiență. Ieri, Vineri, ei au sosit în capitala București.

Nouă provocări bulgărești la granița româno-bulgară. Ni se anunță din București, că Joi locuitorul Ilie Văjăilă, fost pădurar al statului, trecând cu barca la Șistov, unde avea interese familiare, a fost oprit de a debarca pe pământul bulgăresc de către funcționarii din portul Șistov, cu toate că numitul avea acte în regulă, ca: biletul de trecere peste frontieră, liberat de poliția portului Zimnicea și biletul de identitate liberat de primăria Zimnicea. Cu această barcă cu care se dusesse a fost nevoit a se întoarce la Zimnicea, unde a reclamat autorităților.

Tot la acest loc ținem să amintim, că „Dnevnic”, unul din ziarele cele mai înflăcărâte din Sofia, e silit de evidența faptelor să recunoască vinovăția grănicerilor bulgari și să conchiză astfel:

„Noi nu admitem ca în armata bulgară, care e disciplinată, să existe un astfel de spirit și lipsă de supunere. Dacă plecarea aceasta de bună voie a soldaților dela postul lor a servit ca motiv cu totul nedorit pentru incidentul cu soldații români, nu putem decât să regretăm foarte mult faptul. Ministerului nostru de război îi incumbă datoria să evite orice fel de incidente la graniță”.

Spîta de rudenie dintre Cuza-Vodă și d. profesor A. C. Cuza. Din mai multe părți ni se cer lămuriri cu privire la spîta de rudenie dintre Cuza-Vodă și d. profesor A. C. Cuza dela universitatea din Iași, le comunicăm pe această cale că d-sa este nepot de văr primar al marelui domn, fiind fiul lui Costache Cuza, vărul lui Cuza-Vodă. Așa găsim și în „Arborele geneologic al familiei Cuza” de G. Ghibănescu.

† Aurel Motiu protopop gr. or. în Mișcolț a răposat în 15 Iulie n. în etate de 51 ani. În mormântarea a avut loc azi în 18 Iulie n., în cimiterul din Mișcolț. Odihnească în pace.

Încă un aeroplan botezat „Clubul Tinerimei Craiova”. Ni se scrie din Craiova: Zilele aceste s'a făcut botezul aeroplanului donat „Ligei Naționale aeriene” de „Clubul Tinerimei” din Craiova. Solemnitatea a avut loc la hipodromul Bibescu. Un serviciu religios a fost săvârșit de către preoții Lungulescu și Gorun, după care d. Pretorian din partea clubului Tinerimei dă în primire aeroplanul dlui G. V. Bibescu, directorul „Ligei naționale aeriene”. Dlui locot. Capșa, pilotul acestui aparat, i s'a oferit din partea „Clubului Tinerimei” o statueta în bronz. Primul sbor este făcut de către dl locot. Capșa cu noul aeroplan „Clubul Tinerimei Craiova”. Aparatul s'a înălțat maiestos. În uralele mulțimei d. locot. Capșa a executat sboruri splendide. D. căpitan Sturza pe un alt monoplan al „Ligei naționale aeriene” a făcut frumoase sboruri, după care piloții au executat sboruri cu pasageri. Dnii Teodor Măldărescu, Nicu Fortunescu, sublocot. Bângulescu au fost printre pasageri.

Logodnă. D. Aurel Davidescu contabil (Caransebeș) s'a logodit cu d-soara Anuța Cadar, fiica dlui Ignatie Cadar, privatier în Arad. Felicitări.

D. Ramiro Ortiz, profesor de literatură italiană la universitatea din București, care a întreprins o serie de studii asupra legăturilor culturale dintre Italia și România, din care a apărut acum trei ani studiul asupra influinței teatrului lui Alfieri în România, a tipărit zilele aceste, în italianește, o nouă lucrare asupra traducerilor și imitațiilor poezilor români Iordake Slătineanu, Beldiman, Văcăreștii, Budai Deleanu, Alexandrescu și alții, după Petro Metastasio. Lucrarea dlui Profesor Ramiro Ortiz e cea dintâi cercare ce se face asupra acestor influențe în literatura română, ea are și meritul de a fi scos la lumină documente și lucrări inedite din colecțiile Academiei Române. Lucrarea dlui Ortiz poartă titlul „Primi Contatti fra Italia e Rumania: Pietro Metastasio e i poeti Vacaresti”. (Edit. Erm. Loescher, Torino).

Nu Vă înstrăinați portul! Ni se scrie: „Dintre momentele plăcute, ce le avem ca popor român la sate, sunt examenele dela finea anului școlar, când plini de mângâieri și de mândrie ne întorcem la cămine, în speranța că odraslele noastre nu vor fi expuse la atâtea nedreptăți, știind, că și noi. An de an am asistat la examenele micuților din comuna românească *Mesterháza*, de pe *Valea Murășului*. Anul acesta copilele adunate de pe cele plaiuri muntoase, și-au arătat dragostea de muncă nu numai la carte, fără și la lucrul de mână. La aceasta școală funcționează harnicul învățător *Emil Mateiu*, a cărui soție dna *Marifa Mateiu n. Lascu*, pătrunsă de simțul dragostei de neam, din indemn propriu a învățat copilele la felurite lucruri de mână, cămeși cu motive românești, dantele, fugătoare, tablete etc. au fost o adevărată frumusețe de lucruri românești. Sporul ce l-a făcut e peste așteptările tuturor. Copilele și-au arătat dragostea de portul lor strămoșesc și n-au fost zadarnice tendințele acestei harnice doamne.

În ținutul acesta avem frumosul port național român, cunoscut sub numele de „Pădureancă”. În timpul din urmă, românele, și-au uitat de datorința sfântă, și s'au îmbrăcat în „atlasul” cumpărat din dugheana jidanului, chiar acum, când se potrivește zicala „Fală goală, traistă ușoară”. În timpul acesta critic, harnica învățătoare, nu și-a uitat de datorințele ei. N'a lăsat ca atlasul jidovesc să ne stârpească portul, și totodată să ne sărăcească. Arma de luptă l-a fost exemplul și vorbele dulci, cu cari a zdrobit inimile și a înduplecat pe cele ce nu știau, ce fac. La casa sa a țesut prigitori cu cari a îmbrăcat copilele micuțe a intelectualilor români, și țărâniea noastră îndată i-a urmat exemplul frumos. Lumea trecătoare cu multă plăcere stă în loc și privește uimitorul port românesc, gata să se îmbrace și străinul, nu numai românul la fel. Țărâncele numai decât au început a țese și a coase ca să fie și copilele lor ca a dascăliței din *Mesterháza*. Portul acesta este mult mai frumos ca altele, mai ieftin și mult mai trainic. Harnica dnă se îndestulește ca răsplată și numai cu liniștea conștiinței de româncă adevărată și cu vorbele de pe gura țărănilor, „Doamne ține-o, da ce dascăliță harnică și bună avem”. Așa și este! Fapta nobilă ar putea să le servească la mai multe ca exemplu. Răsplata cu aur nu întreține mândria sufletului, de româncă adevărată. Doamne ține pe „dascălița” noastră ca și pe mai departe să ne poată servi cu exemple bune, atât de rare pe la noi. — *Un asistent*.

D-soara Silvia Dulgea, chimistă la institutul de geologie din România, a susținut cu deosebit succes teza de doctorat înaintea facultății de științe din Paris. Lucrarea scrisă are de subiect: „Les manganése dans le sol de la Roumanie”, iar la oral d-sa a tratat despre: „Polymorphisme des hydrates cristallines”. Comisiunea examinatoare, compusă din dnii profesori Wallerant, președinte, Gh. Bertrand și Lespiau membri au rămas impresionați de competența cu care d-soara Dulgea, a expus și susținut lucrările și au felicitat pe d-soara Dulgea, care este prima femeie română care obține diploma

de doctor în chimie la facultatea de științe din Paris.

„Anarhiști” români vreau să străbată în parlamentul maghiar. Ieri la amiază se formase mare adunătură de oameni în fața parlamentului maghiar. Cinci polițiști arestaseră patru indivizi suspecti, îmbrăcați în haine simple de muncitori, cari voiau să străbată în parlament. Fiindcă portarul nu i-a lăsat fără bilet de galerie, oamenii au început să vocifereze într-o nemțească stricată (ori engleză curată -- portarul nu-și mai aduce aminte, căci nu e filolog), scandalizându-se că nu le este permis să intre. A fost chemată la moment poliția, care i-a bănuț de spionaj, ori că vreau să arunce în aer mândria de parlament a lumii -- și i-a arestat.

Indivizii suspecti s'au legitimat imediat cu acte: erau patru muncitori români sosiți cu ceva parale din America. Trecând spre casă s'au oprit o zi în Budapesta voind să vadă parlamentul unde se fabrică legile cari i-au sărăcit, ori să asiste la o scenă amuzantă de cântece cu sirene și bătăi cu călimare. Poliția i-a împiedecat dela această petrecere, iar după ce s'au legitimat, i-a eliberat.

Bietii oameni pe semne uitaseră că sunt în Ungaria civilizată și au lăsat departe în urmă țara sălbatică a tuturor libertăților...

Mirele are 101 ani, iar mireasa 89 ani! La Galați, s'a făcut cununia dlui Mihalache Brezol. Dânsul are 101 ani, dânsa are 89 și au trăit 62 ani necununați. Nași le-a fost d. Iordan Stan, mecanic pe un vapor austriac. Numai să nu... divorțeze!

Nu am lăsat doară, ci gândându-mă că e mai bine a fi liniștit decât tot cu frica în sân, m'am convins și am convins și pe alții că, asigurările ne garantează susținerea avutului nostru.

Astfel în anul curent am asigurat la agentura principală a Băncii generale de asigurare din Lugoj semănăturile mele contra grindinei, cu polița Nr. 197.781 și 197.782.

La un interval scurt dela asigurarea mea, nefericirea veni, și un potop de grindină (ghiață) îmi nimici semănăturile. Anunțând dezastrul banca mi-a rebonificat spre deplina mea mulțumire paguba cauzată.

Vin deci pe această cale a aduce „Băncii generale de asigurare Sibiu”, ca singurei noastre instituțiuni românești, mulțumirile mele, pentru modul culant cu care a știut să mă satisfacă, despăgubindu-mă, spre deplina mea mulțumire.

Îmi țin astfel de datorință a indemnă pe fiecare proprietar să țină cont de asemenea cazuri și să nu treacă cu vederea eventualitățile, ci să-și asigure avutul său nu numai contra grindinei, ci și a focului, căci numai și numai asigurându-se poate fi liniștit pentru ori ce eventualitate. — *Liviu Biro*, preot gr. or. rom. Grunty.

Vremile furtunoase din anul acesta și-au secerat jertfa de viață și în Ilva-mare. Todora Morar, surprinsă de grindină a cercat să se refugieze în casă, însă în pragul casei a fost lovită de trăsnet și a căzut moartă. Tatăl ei, aflându-se în apropiere, s'a grăbit la ea dar a găsit numai un cadavru diformat.

x Nadler és Dr. Schönfeld fabrică de oroloage pentru turnuri, *Budapesta VIII*, Prater 9. O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltulala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunt din ziarul nostru. (N 2126)

AVIZ CĂTRE PUBLICUL ROMÂN. Cunoscând multe lipsuri ale poporului nostru dela sate, am deschis în Budapesta un *Birou de informații* ca în felul acesta să stau în ajutorul publicului român în ori care afacere ce se ține de Budapesta.

Dau informații referitor la rugățile înaintate ministeriului ori Curiei. Urgitez rezolvarea lor și rog rezolvare favorabilă. Mijlocesc împrumutul ieftin pe amortizare și vânzări de moși și păduri

Cine vrea să-și cumpere locomobile, motoare, moară, mașini de imblătit mânate cu locomil, cu motor, cu cai ori cu mâna, mașini de sămăna grâu, de cosit grâu, ori iarbă, pentru adunarea fânului ori despolarea cucuruzului, pluguri etc și îmi scrie mie căci gratuit îl recomand fabricii unde își poate cumpăra toate aceste pe rate și cu prețuri mai ieftine ca la agenturi jidovești. Scopul meu este ca țărânul român să-și cumpere mară bună din mâna primă și cu garanță mare. Să vă feriți de firme cari nu sunt fabrici. Să vă feriți de agenți jidovi căci vă înșeală.

Vă recomand o invenție nouă: o morișcă cu petri și stă mânată cu mâna care face 100 kg lână la zi. Prețul e 320 cor. pe rate.

La dorință trimite gratuit planuri de mori și catalog ilustrat despre toate recvizitele economice. Cu stimă:

Ne 2036—15

L. OLARIU.

Budapest, II., Margit-körut II.

CEL MAI BUN LOC DE RECREARE ÎN ARAD sunt scâlziile dela Murăș „Neptun”.

Buffet. — Scâlzi calde de aer și soare. (Ne 2255.)

x În atențiunea bolnavilor! Balsamul *Miltelmann* pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, incuierea scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3 ori pe zi, înainte de mâncare, câte o lingură cafea. Prețul 2 coroane. Pregătește și expediază: *Eugen Mittelmann*, farmacie la „*Lea de aur*” în Ungvár, str. *Nagyhid-u*. (Mi 162)

În internatul școlaelor românești din Brașov se primesc elevi înscriși în clasele gimnaziale, reale și comerciale. Taxa anuală e 70 cor. Prospect și informațiuni se pot cere dela direcțiunea internatului (Brașov, strada Prundului 39), Porond utca. (I. 2251—9)

x Pentru acei cari sunt bolnavi în pat e important, ca să aibă mai de multeori scaun la zi. Experiențele științifice obținute în spitalul comun din Sibiu au dovedit incontestabil, că apa naturală *Franz Josef* a avut efect la foarte mulți bolnavi cari au suferit de paralizie parțială. Apa amară *Franz Josef* se află de vânzare în fiecare farmacie, drogherie și băcănie. Hi 186

Cronica școlară.

Cursuri de vară pentru învățători la Beiuș. O mare pată! Patruzeci și cinci de învățători confesionali din districtele protopopești, Beiuș, Vașcău și Bel, au luat parte la cursurile de vară aranjate pentru a doua oară în Beiuș, de către Consistorul gr.-or. român din On-dea-mare.

E de prisos să se mai vorbească de importanța acestor cursuri, cari contribuiesc în mod simțitor la îmbogățirea cunoștințelor practice ale învățătorilor noștri. (Ce păcat că ele se pângăresc prin amestecul figurilor compromise!! N. Red.)

Au durat o săptămână dupăce mai înainte s'a făcut chemarea dului sfânt în biserica gr.-or. Cursurile s'au ținut în sala de studiu a internatului. Tot acei învățători au primit întreținere pe un preț foarte scăzut.

Cuvântul de deschidere foarte avântat l-a rostit *Regman* al lui *Mangra*.

Conferențieri n'au fost decât doi. Pentru științe pedagogice un anumit *Regman*, și pentru științele naturale și fizice, dl *N. Mihulin*, prof. preparandial în Arad.

În cursurile din anul acesta s'a pus pond deosebit pe lucrul manual (slöjd) care a plăcut mult învățătorilor noștri. Sub orele de lucru manual a și lucrat diferite lucrări din lut, hârtie și papură.

Tot învățătorimea noastră, poate știind că și viața ei este sbuciumată ca a genialului poet *Eminescu*, și adus aminte să-i comemoreze amintirea de 25 de ani dela moartea sa.

S'au ținut vorbiri și s'au rostit mai multe poezii minunatele producțiuni ale marelui poet.

Cursurile viitoare se vor ține la Orade, și sunt luate în combinații excursiuni în stil mare. — Inv.

Convocare. „Reuniunea învățătorilor gr. cat. din comitatele Sătmar și Ugocsa învătă la a XVII-a adunare generală ordinară, care se va ține la 13 August n. c. în sala școlii confesionale greco-cat. din Somcuta-mare — cu programul obișnuit. Se va ceti o disertație.

Notă: La orele 1 și jum. d. a. prânz comun cu pretul de 3 cor., dar numai pentru acei însușiți cu cel puțin 1 zi mai înainte de adunare dlui Augustin Ungur, învățător în Nagysomkut. — Trenul sosește la gara din loc de către Gilvacs la orele 9 seara și 10 jum. a. m. — La petrecerea proiectată se vor trimite invitații deosebite.

Cronica socială.

„Societatea culturală a meseriașilor români din Reghinul săsesc” vă poartă cu toată stima la petrecerea de vară, ce o aranjează la 10 August 1914 în pavilionul din parcul orașului Reghin.

Inteligența română din Mochu și jur învătă la petrecerea de vară cu joc care se va ține Duminică în 26 Iulie st. n. în hotelul din loc, cu ocaziunea adunării generale a despărțământului Mochu al „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român”. Venitul curat e menit în favorul despărțământului.

Invitare la petrecerea cu joc care se va aranja Duminică la 19 și 26 Iulie și 29 și 16 August st. n. 1914 în salonul de cură al băilor „Hebe” din Sângiorgiu-român. — Comitetul.

Desp. Săliciu al „Astrei” este convocat pe Duminică 2 August n. 1914, în comuna Lușea la orele 10 a. m. Se ține, prin parohul Laurențiu Nicoară prelegere din „Stupărit”, împreună cu demonstrațiuni practice în stupăria preotului Vasile Șpan. Se aranjează o expoziție de copii până la 2 ani împreună cu premiile. După premiare se ține o prelegere despre „Igienă copiilor” prin un medic român din acest ținut. — Vasile Gan, președinte, Lazar Chirilă secretar.

Ultima oră.

CONRAD LA VIENA.

Conrad de Hötendorf, șeful statului major al armatei austro-ungare care, se știe, plecase în concediu, azi a fost chemat urgent la Viena.

CHEMAREA REZERVISTILOR.

Un ziar bucureștean află din Viena, că încă acum șase zile au fost expediate ordinele de chemare a rezerviștilor austro-ungari în străinătate. Parte din ordinele de chemare a rezerviștilor austro-ungari aflați în România au fost expediate de Vinerea trecută. Alte noi ordine de chemare au fost expediate ieri rezerviștilor austro-ungari din România.

(Dăm această știre cu toată rezerva. N. R.)

NOUILE INCIDENTE DELA GRANITA DOBROGEANĂ.

Ni se anunță din București:

Știrile sosite despre noile atacuri miselești ale bulgarilor contra grănicerilor români se confirmă. În dreptul pichetelor 48 și 49 în apropiere de Hagifaciar Bul-

garilor cari au adus munizioni enorme la graniță au tras asupra sentinelor române. În timpul nopții focurile de aramă au continuat. Vestea acestor noi incidente a determinat autoritățile militare din Cadrilater să grămădească forțe la graniță. Atacul Bulgarilor continuând în cursul zilei de Joi cavaleria română a primit ordin să șarjeze trupele bulgare cari trăgeau focuri. Bulgarilor au fost puși pe goană și depărtați până la o distanță de 3 kilometri de granița dobrogeană. Guvernul român va trimite notă energică la Sofia.

VOLUNTARI ROMÂNI SPRE ALBANIA.

Ni se anunță din Timișoara: Ieri seară cu trenul de 8 ore au sosit aci 400 de voluntari români venind din România. Toți erau voinici, chipeși și aveau dispoziție bună. La plecare gornistul a suflat marșul iar voluntarii au izbucnit într'un puternic „ura” primit de numerosul public cu aclamații călduroase. — M.

O DESMINTIRE.

Agentia bulgară a fost autorizată să desmintă svonorile presei străine despre pretențiile pregătiri răsboinice pe cari le-ar face în prezent Bulgaria.

DEMERSUL LA BELGRAD.

Cercurile înalte vieneze așteaptă cu nerăbdare atitudinea guvernului sârb față de nota austro-ungară care i se va înmâna în curând. Monarhia nu se va mulțami cu vorbe, ea așteaptă cele mai acceptabile garanții din partea guvernului sârb relativ la împiedicarea și zădărnicierea propagandei societăților sârbești împotriva monarhiei.

Monarhia va pune Serbiei un termen foarte scurt pentru ca aceasta să nu mai aibă timp a se consfătuși cu o altă putere asupra răspunsului ce va trebui să dea. Ministerul de externe al monarhiei a comunicat deja cabinetelor străine cuprinsul notei ce va trimite Serbiei, și ministerul dela Viena speră că în această chestie va găsi asentimentul tuturor puterilor europene. Serbia probabil cunoaște deja cuprinsul notei ce va primi în curând din partea monarhiei.

In același timp se vor lua măsuri foarte severe și întinse la sudul monarhiei pentru ca să se zădărnicească orice propagandă primejdioasă liniștei și existenței monarhiei.

Ziarele sârbești „Novosti” și „Politika” comentează la loc de frunte discursul confelui Tisza și spun că acest discurs „comandat” a fost menit să o intimideze pe Sârbia. Faptul e însă — spun aceste ziare — că populația monarhiei nu manifestă de loc dispoziții răsboinice, dar mai e și faptul că aproape toți șefii armatei sunt în concediu.

La bursa din Berlin a provocat azi mare panică faptul că „Drezdener Bankverein” și-a aruncat toate valorile pe piață. Directorul băncii a motivat aceasta cu o informație ce a primit-o dela un client din Viena care l'a încunștințat că tonul notei ce va adresa Austro-Ungaria Serbiei e atât de violent încât poate provoca complicațiile cele mai serioase. Cercurile competente din Viena desmint această știre. „Nazional Zeitung” scrie însă că instrucția atentatului e încheiată și liniștea ce stăpânește e liniștea ce stăpânește înainte de furtună. Ministerul de externe aduce acum la cunoștință guvernelor marilor puteri de ce natură sunt măsurile ce le va lua față de Sârbia.

RĂSCULAȚII AU PĂTRUNS ÎN DURAZZO.

Răsculații — după cum se anunță — au impresorat Durazzo din toate părțile, pătrunzând în suburbiile orașului. Trupele răsculaților sunt concentrate la o depărtare de 3 kilometri de

oraș. Ieri a fost trimis un parlamentar la Siiak, dar au refuzat să intre în tratative cu el, izulându-l.

Răsculații au trimis de altcum reprezentanților marilor puteri o notă unde le fac cunoscute cererile lor și fac propunerea ca marile puteri să și trimeată reprezentanți la Siiak, unde împreună cu delegații răsculaților să dezbătă asupra cererilor pronunțate în acea notă.

Ziarele italiene anunță că încă azi vor pleca în baza înțelegerii dintre Italia și Austro-Ungaria, 12.000 soldați italieni în Albania. În caz dacă acest număr nu va fi suficient el va fi întregit. Că oare Austro-Ungaria va trimite trupe în Albania încă nu se știe. Azi au fost chemați de mobilizare toți matrozii din anul 1912.

Vasul de războiu „Szigetvár” care staționa în portul din Smirna a primit azi ordin ca imediat să plece la Valona. „Szigetvár” e în drum spre Valona.

ECONOMIE.

Bursa de cereale din Budapesta.

(După 50 kgr.)

— 18 Iulie.

Grâu pe Octomvrie	13.16
Grâu pe Aprilie 1915	13.25
Secară pe Oct.	9.57
Ovăș pe Octomvrie	7.70
Porumb pe Iulie	7.18
Porumb pe August	7.28
Porumb pe Maiu 1915	7.04

Bibliografie.

A apărut broșura **Ecouri și legenda fericii**. Se află de vânzare la autorul Petru Jrlhaș din Hălmagiu. Prețul 1 cor. exemplarul, pentru popor numai 60 fil.

POSTA REDACTIEI.

Preot. I. Ștefănuț. Adresa cerută este: Vasile Roată, viceprezident „Comité roumain de culture”, Toulouse, Institutul Electrotehnic.

POSTA ADMINISTRATIEI.

T. B. Rumunesti. Adresa cerută n'o cunoaștem nici noi.

G. Dudulescu, Nearsig. Am primit 14 cor. în abonament până la finea anului 1914

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Toți aceia cari prin condolențe și mângăiere au binevoit a ne ușura suportarea nemărginitei dureri ce ne-a ajuns prin pierderea prea iubitei noastre mamă, soră și mătușă

Văd. Draghina Teretean n. Giorogariu să primească pe aceasta cale mulțumițele noastre.

Pecica-română.

Jalnica familie.

PRIMA FABRICĂ BRAȘOVEANĂ DE ȘLEFUIT MARMORĂ, GRANIT, SYENIT, LABRADOR ȘI PEATRĂ

NAGY JÓZSEF

pietrar Brașov (Brassó), Kut-u 50.

Magazin permanent și expediție de obiecte de GRANIT și MARMORĂ din patrie și străinătate. — Execută tot felul de lucrări pentru clădiri, cripte, monumente mormăntale și statui, lucrări de marmoră pentru mobilă, garnituri pentru hotele și cafenele, portale, vime, plăci pentru pereți și table comemorative, în orice grăime din pământ de marmoră și granit din patrie și din străinătate. — Dela orice oferte 10% rabat. (Na 2068)

ANUNȚ.

Intr-o cancelarie avocațială din Arad cu
incepere din 1 Septembrie află aplicare

un candidat de avocat

cu practică completă.

Adresa la administrație. (I. 2262—5)

CONCURS.

pentru ocuparea postului de scriitor comunal
în comuna Rod, comitatul Szeben, împreună
cu un salariu anual de 700 cor. să scrie concurs
și să recearcă doritorii de a concura a-și în-
ainta rugărilor instruite în regulă subscrierei
primăriei comunale până inclusive 31 Iulie a. c.

Rod, la 13 Iulie 1914.

(Pi 2261—2)

Primăria comunală.

LIBRĂRIA ȘI TIPOGRAFIA „ȘCOALA
ROMÂNĂ” DIN SUCEAVA

caută un

funcționar comercial

serios, capabil și cu însușiri recomandabile
în etate de 23—24 ani. Salariu lunar între
120—150 cor. Timpul intrării în serviciu
1—15 August. Respectivul are posibilitatea
să avanseze și la postul de conducător al
acestui institut. — Ofertele însoțite de at-
estate copiate, de certificatul de naștere și
de fotografie, să se adreseze librăriei
„Școala română” Suceava (Bucovina).
(So. 2254)

De vânzare

Intr'un oraș montan, ținut lo-
cuit de Români,

o farmacie

cu drept vechiu real, de vânzare
cu preț ieftin. Condițiuni favora-
bile. — Adresa la administrația
ziarului. E foarte recomandabil
pentru farmaciști români.

(Me 2248)

Se caută

o domnișoară

la copii de 4—6 ani. Se pre-
tinde cunoașterea limbii ro-
mâne și maghiare eventual
și germâne. — Informații se
primesc la Administrația
„Românului”.

(Co 2218)

Noua berărie de Steinbruch

și-a început deja calea triumfală.

Depozit principal:

Kaufmann Lajos és Tsa
Arad, piața Boros Béni 21.

Adresa:

HAUPTSTÄDTISCHE BIERBRAUEREI A. G.
STEINBRUCH.

(Bo 2245)

Park-sanatorium

BUDAPEST, VI, Aréna-út 84/b.
Városliget.

Disp. urologic, pentru suferinzi de boale de
rinichi — bășică
și postaf. Le 2058

Prețuri
ieftine!

(Ba 2207)

Garanță
pe 10 ani

Mașină familiară de cusut Cor. 75
Mașină de cusut cu luntre
rotundă . . . . Cor. 130
Mașină bobbin central. . Cor. 140

Pentru plăți în rate
cu 12% mai scump.

Bielele, gramofone, părți
separate la acestea. — Pețuri
de fabrică, cu garanță. — Nu-
mai articole de primul rang.

BAUMGARTEN GÉZA, Marosvásárhely.

O rugare modestă,

care nu vă costă nici o oboacă dar
Administrației noastre îi poate fi de
mare folos. — Administrația noastră
roagă pe toți cei ce țin de țară și co-
munități din articolele anunțate în
zilele noastre, să amintescă că firma
a costă în ziarul acesta.

S'a
deschis

!

în Arad
în casa-Löcs din
colțul străzii Salac

magazinul
de modă

Németh

unde se pot căpăta
cele mai noi și mai
moderne

pănuri de vară p. haine.

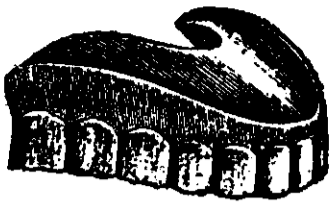
Asortiment bogat.
Prețuri convenabile.

Roagă binevoitor sprijin:

Németh
magazin de modă.

(Ne 2215)

FELICIAN PAPP
DENTIST DIPLOMAT
Șimleul-Silvaniei
(Szilágyosmlyó),
Arany János-utca 1.

Execută coroane de aur și platină, șiruri complete de dinți în cauciuc și celuloză, apoi dinți artificiali fără de pod și cari nu se scot din gură, foarte potriviți pentru a putea mânca pe ei și cari înlocuiesc deplin dinții naturali. Vindecă dinți și rădăcini bolnave, execută plombare de rădăcini cu aur, platină, argint, porțelan și cu cel mai nou dinți. Stelle cari pot fi schimbate, și cari se potrivesc și la poduri cari nu se scot din gură.

Po 1802—15

Dr. Werner Sándor

fost medic al Institutului röntgenist
dela spitalul Szonf István din Budapesta

Institut de cură Röntgen și laborator chimic.

TRATAMENTE: la boale de piele, ecema cronică, cancer de piele, oțică de piele, etc. boale de strat, flori albe, inflamații supuratoare etc. etc.
EXAMINEAZĂ: (transluminare și fotografie) schimbările în plămâni, inimă, stomac și intestine, în oase, și încheieturi, röntgenizarea stărei bolnave a dinților, etc.

Arad, piața Szabadság 2., etajul II.
(We 2223)

SANATORUL ȘI HIDRO- TERAPIA ISTVÁN-UTI

TELEFON: 81-01.

Din nou zidit, cel mai modern aranjat institut particular de cură pentru suferinții de boale chirurgice, interne și de nervi. Cură hidrotropică și pentru bolnavi externi. Cură magnetică Arsonvalizare. Tofteful de tratamente electroterapeutice. Băi de acid carbonic. Băi solare. Gimnastică suedeză. Röntgen.

Prim-medic-director:

Dr. VIKTOR DAPSY de **DAPSY**, operator.
Prospect.
Budapest, VII., István-út sarok (E 2225)
Hungária-út 9.

Nu dau copiilor mei prăjituri pregătite cu drojdi, bărbatul meu, care e medic pentru copii, e un dușman declarat al acestor prăjituri. Dar, fiindcă copiii cer prăjituri, lipiu, torte și pancove, eu le pregătesc acestea cu praful Dr. Oether. De cină copii mei capătă purding din lapte și ouă pregătite din praful Dr. Oether, sau cremă cu praful de cremă dibona — Dr. Oether, care este o mâncare excelentă înviorătoare. Aceste mâncări sunt gustoase, nutritive și fiind last not least sunt și ieftine.

Ke 1808

**Ceasornice,
Bijuterii,
Gramofoane, Plăci.**

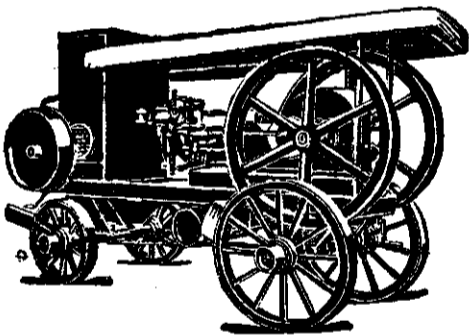
Chiar și pentru
plăcți în rate.

Rog să mi se
trimită
oferta!

„Strava”, dela 8 cor. în sus. Inela-litere 80 și Lunar nou recepții de plăci. Mare magazin de plăci pentru sport și lampe electrice pentru buzunari. Pentru ceasornicele și gramofoanele noui se dă garanție de 10 ani, iar pentru reparație o garanție de 5 ani. Atelier de reparare pentru ceasornice, bijuterii, gramofoane. Schimb de aur și argint zdrobit. Tóth József, Cronometru și orologier artistic. *Seghedin (Szeged) Dugonics-tér Nr. 11. Numeroase scrisori de recomandare. Preturi ilustrat gratis. Permanent nouități de plăci românești.*

Fabrică
le mo-
toare cu
gaz în
Drezda
soc. pe
acții mai
nainte
Moritz
Hille.

Cea mai veche și mai mare fabrică de
motoare cu gaz în germania-centrală.

Agentură
principală: **KALMAR ERNŐ**, magazinist
diplomat
BUDAPEST, VI, Podmaniczky-u. 4. Telefon 22-76.

Motoare în orice mărime. — Motoare cu benzină, gaz,
petroleum, oleiu brut, gaz terestru, Diessel și absorbitoare.
Prospecte și trimiterea inginerului la fața locului gratis.
(Ke 1592)

SPRIJINIȚI MESERIAȘII ROMÂNII

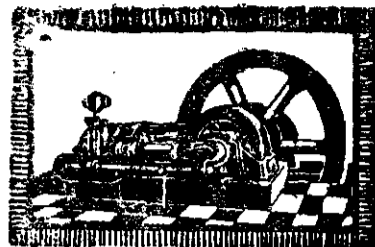
Justin Ardelean

legător de cărți

Arad, Weitzer-János-u. 13.

Atelier mai bine aranjat în Arad
pentru compactarea Evangheliilor și
a altor cărți bisericești, cărți de legi,
matricule, albumuri, măști, protocoale
și toftele de lucrări aparținătoare de
brânșa aceasta. (A 1692)

Cele mai bune motoare!
Cea mai mare garanție!
Condiții favorabile
de plată!

RENUMITELE

MOTOARE DIESEL veritabile „Körting”

executate pentru a fi vertical și orizontal.

Motoare absorbitoare de gaz și benzină.

Garnituri de înblățit cu locomobile cu benzină și
oleiu brut. — Automobile cu benzină.

Noutate surprinzătoare!

MOTOARE CU ULEIU BRUT

cu conduct cruciș.

Gellért Ignác és Tsa

BUDAPEST, V., Koháry-utca 4.

Cereți prospect gratis. (Ke 2123)

PENTRU CA SĂ CUMPĂRAȚI

„PIANURI”

nu trebuie să mergeți la BUDAPESTA, la

„TRISKA”

se pot cumpăra cu prețuri favo-
rabile. În localitate introducerea
pe timp de un an o face gratis.
În provincie: expediază pianuri
cu porto și pachetare gratis.

TRISKA J.

CLUJ (KOLOZSVAR),
str. Bartha-Miklós nrul 14.

Balsamul farmaci- stului A. THIERRY

Altein echter Balsam
des Schutzensel Apothekes des
A. Thierry in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.

e veritabil numai dacă are
marca de scutire călugărească.
Are efect excelent la boalele or-
ganicilor de respirație, tuse, im-
balașare, răgușală, catar de gât,
boale de plămâni, lipsă de apetit,
mistuire neregulată, boale hote-
rice, influență, căreii în stomac,
etc. etc.

12 sticle mici, sau 6 sti-
cle mari, sau 1 sticlă
mare pentru călătorie
6 cor. 60 fil.

Alifia Centifolia
a farmacistului
A. THIERRY

are efect excelent contra oricăror răni învechite din cancer,
bistamași, aprinderi, carbunculi, pentru îndepărtarea obiect-
elor străine, face de prisos operațiunile dureroase, împiedică
învălmășirea sângelui. 2 tegle 3 cor. 60
fil. trimițându-se banii înainte sau cu
ramburs. — De vânzare în Budapesta la
farmacia TOROK I. precum și în
cele mai de seamă farmacii din țară.
În cantități mari în drogheriile: Thal-
mayer és Seltz, urmașii lui Koch-
meister, Radanovits Testv. Unde nu
se găsește să se ceară direct dela pro-
prietarul: Ke 2030

A. THIERRY, farmacie la „Ingerul
păzitor” Pregrada (lângă Rohitsch).

La comenzi mai mari se acordă rabat considerabil!

„Matteine”

prezintă pentru stărpirea ploșnițelor și a
molilor,

Arad, str. Tabajdi Károly 1.

(Telefon: 10-45) Ma 2212
(Proprietar: Fister)

Execută pe lângă un preț anual moderat
curățări de palate, oteluri, institute, locuințe
mari, împotriva paraziților. — Execută
curățarea definitivă a ploșnițelor și a larvelor
destora pe lângă garanția de un an.

INȘTIINȚARE.

HI 1879

Aduc la cunoștința on. public, că mi-am amplificat atelierul de croitorie cu un magazin de haine gata pentru băieți și copii cu mantale de tranziție și mantale de gumă. — Prețuri fixe convenabile. — Serviciu prompt. — La dorință în provincie trimet mostre.

Roagă binevoitorul sprijin:

HIRSCH ANTAL, croitor domnesc **ARAD, Andrassy-tér nr. 22.**

Pentru sezonul de Paști și Rusalii!

Recomand depozitul meu bogat asortat în PĂLĂRII de păslă, de pale, panama, florentine ș. a. CHIPIURI de mătasă, ștofa, șevlot și luster, ALBITURI, gulere, mansete și batiste, cravate, bretele și fertele, UMBRELE și pliere, PORTMONEIE și tabachere, GHETE în chevraux, chevrett și box, MĂNUȘI de piele, glace, sued și ață, colorii solide, în fazon modern și exclusiv fabricate de rangul prim ș. a. Borsalino, Ita, Hüffel, Cooperativa, Pichler, Bossi și Böhm, — Ioss & Löwenstein — Lichtmann și Manhelm etc. desfacere în engros și detalii dela calitatea cea mai ieftină până la cea mai fină pe lângă prețuri moderate și strict fixate. Rog sprijinul onoratului public român în deplădarea mea, semnez

Cu deosebită simț: (Ba 1918—15)

Joan Balint „János”

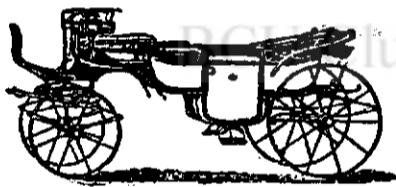
prăvălie de modă pentru domni și băieți

Timișoara-Fabric. — (Platual orașului).

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni de mașini este a lui

Kovács István

Temesvár-Józsefváros, str. Fröbel nr. 58.
(Casa proprie).

Fabricant de trăsuri și autocaroserie, furnizorul postelor reg. ung. și mecanismelor militare. — Mare depozit permanent de tofelul de trăsuri și calese noul și folosite. — Atelier de reparatură. — Atelier de făurărie, rotarie și de instruit. (Ko 1984)

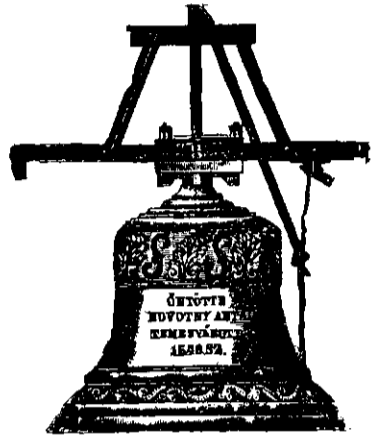

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alul

Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GĂURITE**, de dănsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu zăuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 387 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sinestătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

DR. IULIUS VON SIMON

operator, medic-șef al casei județiane de bolnavi ambulator pentru bolnavi privați

Timișoara-Elisabetin (Temesvár-Erzsébet-v.) Hunyadi-ut 6., et. I
Ordinări chirurgice pentru boale de urechi, de nas de gât și boale femeiești

Tratament ambulator pentru boale chirurgicale, vizitațiuni cu raze Röntgen, tratament spec. cu Röntgen, galvanizațiune-electrolyse, masaj vibratio-electric.

Si 1593

La dorință stau la dispoziție camere confortabile p. bolnavi
In urma aranjamentului perfect e posibil orice operațiune.

Desfacere de prăvălie permisă prin lege.

Din cauza închiderii prăvăliei se pun în vânzare cu prețuri foarte convenabile bijuterii de aur, argint, nestemate. Aranjamentul se vinde ieftin.

Fa 2153

Farkas Streicher J. Arad, piața Tököly nr. 1.

IN ATENȚIUNEA CĂLTUNARILOR!

Cele mai frumoase și mai bune fețe pentru ghetă și pentru cisme și achizite pentru ghetă mai bine și mai ieftin se pot procura de la:

Dacă dorești să ai ghetă bune și comode dar și elegante, pe lângă prețuri foarte moderate, atunci să te adresezi cu încredere firmei:

WEIDNER JAKAB, fabrică de fețe pentru ghetă — căltunar pentru domni și p. femei
Lugoj, str. Széchenyi. :: Telefon: 87. :: Prețurent gratis.

(1 2140)

„Cea mai frumoasă lumină”

o dă gazul acetylen, pentru care recomand aparatele mele de cea mai simplă construcție, fixate sau transportabile (sistem uscat). Celor cari au aparate Beaugid le dau pentru aceste în schimb aparatele mele de acetylen, transportabile și patentate, umplute cu 5 kgr. carbid, ceea ce corespunde la 8 flăcări pentru luminatul în casă. — Aceste aparate nu sunt supuse nici unei comisii ale autorităților. Aparatele mele cu carbid crămitat dau o lumină de 50% mai ieftină decât cele cu carbid Beaugid. **Acord garanția cea mai sigură**, deoarece nu pretind nici o plătire anticipativă. Am referențele cele mai bune și servesc bucuros cu preliminare de spes.

INCZE FERENCZ
ORAVICZABÁNYA. (Ungaria de sud).

Întreprindere de acetylen cu brevet. — Fabrică pentru aparate de acetylen cu brevet. — A fost distins la toate expozițiile.

MENZEL K. C.

fabrică de plăci pentru acoperit, — ciment de lemn, — asfalt și plăci de izolare **POZSONY**.

Birou în Budapesta: VII., Erzsébet-körút nr. 13.

Reprezentant: **SÁNDOR ARNOLD**.

Inf. 1696 POZSONY.

Decorat cu 25 dipl. SZOMBATHELY.

Telefon „József” 41-01.

Placă ancorată brev. e cel mai bun material de izolare al secolului. — Execuție de pardosire cu asfalt. acoperire și izolare.

„Rugant”, placă de piele pentru acoperit fără miros.

Execută tofelul de lucrări de asfaltare, acoperire, izolare etc. cu specialitate. (E 2029)

STEFAN RECEL

măestru faur

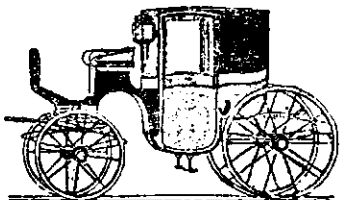
Lugoj, Str. Buziașului Nr. 30. (Casa proprie)

Ofer on. public bogatul meu magazin de toffelul de birje, drocare și toffelul de trăsuri țărănești.

CATALOG ilustrat se trimite gratis și franco.

(Re 1985)

Prețuri ieftine.

Lucrările de faur, reparările trăsurilor și alte lucrări în această branșă se execută în mod artistic.

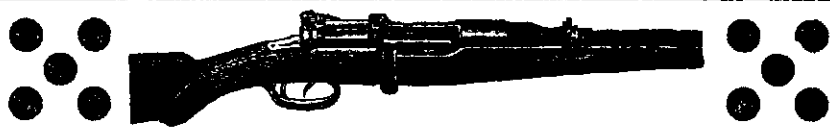
OLIVIU PASCU

— Inginer diplomat —

Orăștie—Szászváros

Strada Berlului numărul 8.

Întreprinde ori-ce lucrări tehnice și anume: măsurări de pământ, de păduri, parcelări, corecții de hotar, brazde, cât și desemnări de mape și schițe. Pregătește planuri și preliminare privitoare la-orice-fel de clădiri și alte lucrări; edifică vile, case de locuit, clădiri economice, platforme și poduri de betonarmat, șosele, trenuri normale, trenuri economice și industriale, canale, apaducte, jilipe, etc. — Interesații sunt rugați a se adresa cu încredere firmei care cu plăcere le va sta la dispoziție! (Pa 1081—89)

Puștile de vânat Mannlicher Schönauer

sunt incontestabil cele mai bune puști cu repetiție.

K. 225. s'a atins cele mai mari pretențiuni cu Munițiune 1912.

Încărcătură mai puternică. — Praf de pușcă numărul III.

Se poate comanda dela reprezentanța generală pentru Austro-Ungaria:

JOH. SPRINGERS ERBEN

k. u. k. Kammerlieferanten, WIEN, I., Graben 10.

E 2078

PREMIAT CU MARELE PREMIU GRAND PRIX.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele să folosească crema americană, pudra americană și săpunul american, care depărtează de pe față și de pe mâni orice fel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel întrebuintate până acum. Se capătă la: :: :: ::

Apoteca Sfântul Gheorghe în Oravița.

Prețul unui borcan de cremă americană 1 cor. Prețul pudrei americane 1.50 cor. Prețul săpunului american 1 cor. În contra durerii de dinți mai bune sunt picăturile americane. Prețul 1 cor. :: :: (Ge 1754)

Pictură pe sticlă și atelier mozaic

pentru biserică și alte feluri de clădiri. Adjustare cu sticlă decorativă în stil ANTIC și MODERN în cadrul de ARAMĂ și PLUMB, cu prețuri convenabile execută

RUHR és SPITZ

Budapest, VIII., Lilom-u. 28 sz.

Proiecte și prospecte gratis.

(Ru 1929—60).

”TRANSYLVANIA”

SIBIU, strada
Cisnădiei 1-5.

:: :: (EDIFICIILE PROPRII.)

Asigurări împotriva focului, pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții (pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plăți simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penzie și de participare la câștig asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale, contra înfracției (furt prin spargere) și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1913	K.	5.635.328.12
Capitale asigurate pe viață achitate	„	5.755.858.27
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1913	(foc	„ 144.436.366.—
	(viață	„ 12.067.702.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2.696.458.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, stradă Cisnădiei nr. 5. la agentura principală în Arad, Brașov, Cluj precum și la toate agenturile locale.

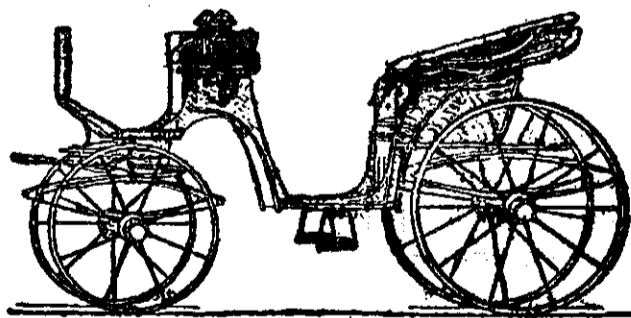
Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

(Ta 239-52)

SZABÓ TESTVÉREK

fabricanți de trăsuri **ARAD** piața Boros Béni 18.

Prețurent ilustrat
gratis și franco.

Prețurent ilustrat
gratis și franco.

Sa 2186

Aducem la cunoștința on. public din Arad și provincă, că vechiul nostru atelier pentru fabricarea trăsurilor din strada Kápolna, care se bucură de un bun renume, l-am mutat în piața Boros Béni nr. 18. Execută toffelul de lucrări în aceasta branșă, toffelul de trăsuri moderne cu corzi noi și fără corzi, și anume: trăsuri de gală, comerciale și pentru economie, precum și repararea lor. Trăsuri vechi le schimbăm cu trăsuri noi pe lângă condițiuni convenabile. — Roagă binevoitor sprijin:

Szabó Testvérek, fabricanți de trăsuri Arad, piața Boros Béni 18. In apropierea gării trenului de Podgorie.